

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Antonini Diana Panormitani, Cler. Reg. & S. Officij
in Regno Sicil. Consultoris, Practicæ Resolutiones
Lectissimorum Casuum**

Diana, Antonino

Antverpiæ, 1645

E

urn:nbn:de:hbz:466:1-41753

tract. 6. ref. 1. & part. 6. tract. 6. ref. 20.

10 Quod attinet ad scripta prouocantia ad duellum, possunt famuli ea scribere, si alioquin ipsis immineret periculum mortis, aut alterius grauis damni. In nullo autem casu licet ea scripta deferre: quia id est intrinsecè malum, quamuis opposita sententia nō sit improbabilis. Merolla *p. 3. tr. 6. ref. 1.*

E

EBRIETAS.

1 Quando quis magnū malum V.G. prodicionem ciuitatis, vel non recuperationem eius à legitimo Principe, non posset impedire, nisi quosdam inebriando, probabile est id licere. Less. Idem est vt quis se eripiat è manibus latronum. Less. & alij *2. p. 6. tr. 7. ref. 4.*

2 Quando ad euitandam mortem siue ex morbo, siue ex malitiâ alterius, necessarium est tantum bibere vnde inebrieris, licitè id facies. Less. & alij *ibid. ref. 44.*

Ecclesia.

1 Repræsentationes, siue actiones sacrae possunt in Ecclesiis fieri. Angelus. *p. 4. tr. 4. ref. 184.*

2 Not

2 Non polluitur Ecclesia nisi in eâ fundatur sanguis in abundantia. Suar. & alij 6. Sed & si quis rixando cum altero, & pugno nares eius percutiêdo in Ecclesiâ copiosum eliciat sanguinê, non tamen polluetur: quia facile inde fluit sanguis. Fagund. & alij 4. Neque si quis ante Ecclesiam occisum, sed adhuc calidum, ideoque intra Ecclesiam delatum, quia credit adhuc viuere, in ipsâ Ecclesiâ de nouo vulneret, vnde copiosus fluat sanguis: quia non funditur in Ecclesiâ sanguis hominis viui. Fagund. & Henriq. p. 6. tr. 6. ref. 25. & 24.

3 Ecclesia polluitur si quis in eâ grauius vulneretur, quamuis ex eâ exierit antè quam sanguis effluerit. Suar. & alij 12. Contrarium tamen non caret ratione. Non tamen polluitur per hoc quod quis in eâ grauissimè sit contusus, vnde paulo pòst domi moriatur: quia tunc nec sanguis in eâ effusus, nec homicidium factum est. Suar. & alij 5. Vniuersim autem vt Ecclesia censeatur polluta, probabile est requiri iudiciali delicti notitiam, siue per sententiam iudicis. Fagund. & alij. *ibid.* ref. 47. 26. & 27.

4 Ecclesia polluta, vel violata, si sit
con-

consecrata, debet reconciliari per Episcopum proprium, vel per alium Episcopum de eius licentiâ, & cum aquâ se, vel ab alio Episcopo benediâtâ, cum vino & cinere. Si autem sit tantum benediâtâ, potest per simplicem Sacerdotem reconciliari, & aquâ communem (Henriq. & alij 5.) Vnde etiam id possunt Superiores Regularium. Auila & alij 6. Imò etsi fuerit consecrata, non debere necessariò ab Episcopo reconciliari, sed posse à Simplici Sacerdote de illius licentiâ, putant Sà & alij 2. sed an probabiliter, alij iudicent. *p. 2. tract. 15. ref. 6. & p. 4. tr. 4. ref. 91.*

5 Ecclesias ab Episcopo benediâtâ possunt Superiores Regulares reconciliare aquâ per ipsos benediâtâ, quando Episcopus abest per duas dietas, id est itinere duorum dierum iuxta itinerum istius regionis consuetudinem. Henriq. & alij *p. 6. tr. 6. ref. 22.*

6 Ecclesia polluta reconciliatur per hoc quod quis in eâ celebret. Henriq. & alij 6. etsi mala fide id faceret. Sà quamuis hoc neget Laym. Porro qui in ea celebrat non tantum non fit irregularis, sed nec incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ. Suar. & alij 6. *ibid. ref.*

*ref. 28. & p. 2. tr. 14. ref. 69. & p. 5. tract. 13.
resol. 60.*

Ecclesiarum immunitas.

Ecclesiarum immunitas est de iure
diuino. Cenedus & alij 3. *part. 4.
tr. 1. ref. 44.* Imò quidam docent et si
postea ab Ecclesiâ reus egrediatur, non
posse tamen à iudice laico puniri: eò
quòd immunitatem conferat in illa
priùs fuisse. Fagund. & alij 8. *part. 6. tr. 1.
ref. 33. & 34.*

2 Constitutio Greg. XIV. de immuni-
tate Eccles. non tantùm derogat priui-
legiis Principum, sed etiam iuri com-
muni, & consuetudinibus. Filliuc. &
alij 20 *p. 1. tr. 1. ref. 1.* vnde nulla consue-
tudo siue generalis, siue in casu parti-
culari, potest in contrarium præualere.
Suar. & alij 9 *p. 6. tr. 1. ref. 29.*

3 Qui in Ecclesiis seu cœmeteriis com-
misit quæcumque atrocità crimina, ex-
cepto homicidio & mutilatione mem-
brorum, gaudet immunitate Ecclesia-
rum, quia Bulla illa duo sola excipit.
Bonacin. & alij 6 *p. 3. tr. 1. ref. 2.*

4 Qui in Ecclesiâ committit homici-
dium, vel membrum mutilat, non ex
proposito, sed in rixâ ortâ per accidēs.

M

&

& ex calore iracundiæ, non videtur ex verbis Bullæ immunitatem amittere, & multò magis qui vulnerat tantum absque mutilatione, etiam cum sanguinis effusione. Azor. & alij 6. Vel nec qui alium violenter ex Ecclesiâ extrahit, & tunc eum occidit, vel mutilat. Bonacin. & Castrop *ibid. res. 11. & part. 1. res. 107. & p. 6. tr. 1. res. 7.*

5 Siquis existens in Ecclesiâ, vel monasterio, per fenestram occidat sclopeto alium existentem extra Ecclesiâ, gaudet immunitate: à qua excluduntur tantum occidentes in Ecclesiâ (Bonacin.) At contra qui existens extra Ecclesiâ, occidit existentem in Ecclesiâ immunitatem amittit. (Bonacin. & alij 4.) Non autem is qui existens in Ecclesiâ mandat homicidium extra illam committi, nec qui existens extra, mandat intra homicidium committi. Quia qui mandat occisionem, non dicitur propriè occidere; at in pœnalibus, & odiosis verba Bullæ non sunt extendenda. Farinac. & alij 3. p. 1. tract. 1. res. 9. & 10. & part. 6. tract. 7. res. 7.

6 Qui in atrio, vel scalis Ecclesiæ hominem occidit, si post delictum confugiat ad Ecclesiâ, gaudet eius immunitate.

nitate

nitate : quia non occidit in Ecclesiâ.
Barbof & alij p.3. tr.1. ref.39 & p.6. tr.1.
ref.7. Item qui deliquit iuxta Ecclesiâ,
sub spe confugiendi ad eam, gaudet
ipfius Ecclesiæ immunitate. Suar. & alij
15. p.1. tr.1. ref.3 & p.6. tr.1. ref.10.

7 Qui occidit inimicum non prodito-
riè, sed ex infidiis, gaudet immunitate.

Quia Bulla excipit solùm homicidium
proditorium, id est, quod factum est
per simulationem amicitie. Bonacin. &
alij 3. Item si proditoriè voluit quidem
occidere, sed non occidit tamen de fa-
cto. Suarez & alij 10. p.1. tr.1. ref.5. & 4.
& p.4. tr.1. ref.83 & p.6. tr.1. ref.33. & 12.

8 Reconciliatus inimico cum fideiuf-
sione de non offendendo, si postea illi
occidat, nondum dicitur proditoriè oc-
cidisse, vt careat immunitate Ecclesiæ,
quia, vt suppono, non intercessit arctior
aliqua amicitia simul comedendo, al-
loquendo, &c. vnde poterat præsumi,
non obstâte fideiussione, adhuc odium
durare. Riccius, & de Marinis p.1. tr.1.
ref.35. & p.4. tr.1. ref.34.

9 Qui veneno alium occidit, ex om-
nium ferè DD. sententiâ, non gaudet
immunitate, quia proditoriè occidit.
Farinac. p.1. tr.1. ref.36. sed hoc intellige

quando sic occiditur aliquis cum quo
 nulla præcessit inimicitia. *p. 6. tr. 1. res. 11.*
 10 Qui infidelem proditorie occidit,
 gaudet immunitate. (Bonacin. & An-
 brosin.) vti & qui eundem occidit pe-
 cuniâ conductus: quia non est assassi-
 nus. Couarr. & alij 3. *ibid. res. 105. part. 4.*
tr. 1. res. 105.

11 Qui pecuniâ conductus, ex man-
 dato alterius aliquem occidit, præsentem
 ipso mandante, non est proprie assassi-
 nus, nec priuatur Ecclesie immunitate.
 Castrop. & alij 2. Imò neque mediator
 assassinij illâ priuatur; quia eo ipso non
 est assassinus. Gambac. & alij 2. Neque
 qui tentauit assassinium, morte non se-
 curâ. Laym. & Castrop. neque qui ani-
 mo complacendi tantum alicui homi-
 cidium perpetravit. Ambrosin. & alij 1.
 Neque si pro homicidio promittatur,
 quod non est in potestate promitten-
 tis v. c. dare aliquam in vxorem. Fari-
 nac. & Boss. *p. 1. tr. 1. res. 18. & p. 4. tr. 1.*
res. 109. & 33 & p. 6. tr. 1. res. 11.

12 Falsus testis etiam pecuniâ ad hoc
 corruptus, & ob cuius depositionem
 alius morti est addictus, gaudet immu-
 nitate, Bonacin. & Castrop. *p. 4. tr. 1. res.*
104. & p. 1. tr. 1. res. 19. & p. 6. tr. 1. res. 26.

13 Occidens Clericum, quamuis sacrilegium committat, non tamen amittit immunitatem: quia excipiuntur tantum homicidia proditoria, & per assassiniū commissa. Farinac. & alij 4. *part. 1. tr. 1. ref. 34. & p. 4. tr. 1. ref. 68.*

14 Committens crimen læsæ maiestatis in Principem non supremum, gaudet immunitate: quia Bulla tantum excludit offendentes personam Principis supremi, Barbof. & alij 3. Inter quos tamen computandi quoad hoc etiam Cardinales. Gambacurt. & alij 2. Imò mandantes eos offendi amittunt immunitatem, etsi effectus secutus non fuerit. *p. 1. tr. 1. ref. 6. & p. 5. tr. 2. ref. 86. & 87.*

15 Rebellis, vel qui offendit statuas, vel imagines Principis, vel etiam qui machinatur prodicionem ciuitatis, vel regni, gaudet immunitate: quia licet committat crimen læsæ maiestatis, non tamen personam Principis offendit. Porro si is qui personam Principis offendit, non est ei subditus nec origine, nec domicilio, hanc immunitatem non amittit; quia non censetur committere crimē læsæ maiestatis. Farinac. & alij 2. Hinc à fortiori non amittit immunitatem qui Regium Ministrum, puta Gu-

bernatorem, Præsidentem &c. occidit. Bonacin. p. 1. tr. 1. res. 7. & 20. & p. 6. tract. 1. res. 18.

16 Gaudent immunitate quæuis crimina præter illa excepta: vnde & filius occidens patrem; & periuri; & adulteri; & simoniaci; & blasphemii; & Sodomitæ; & falsi monetarii; (Villalob. & alij 3.) & fraudantes regia tributa; (Suar. & alij 13.) & incendiarii; (Bonacin. & alij 2.) et siffores Ecclesiæ combussitæ ad eam deprædandam. (Peregrin. & Nauar.) & fures etiam qui cum factis ad Ecclesiam confugiunt. (Bonacin. & alij) & apostatæ à religione præterquam in Ecclesiis eiusdem Religionis (Farinac. & alij 5.) & raptores Virginum vel deflorentes Monialem, etsi defloratio facta esset in ipsâ Ecclesiâ. (Fagund. & alij.) & qui carcerem effregerunt, vel qui sub iuramento redeundi ex eo defert dimissi (Farinac.) Item quiuis debitor. (Sanch. & alij 10.) Qui vulnerat actu consententem, vel aliud Sacramentum susipientem, modò id non faciat animo hæretico. Item qui alium occidit in duello. (Farinac. & alij.) Item qui confugiens ad Ecclesiam gestat scutum sclopetum, aut alia arma prohibita.

bita; neque potest iudex laicus illa ipsi in Ecclesiâ auferre, defectu iurisdictionis in eo loco. (Farinac.) Denique etiam infideles, Saraceni, & Iudæi; quia priuilegium illud concessum est non intuitu personarum, sed loci. Azor. & alij 15. etsi alij contrarium doceant. Laym. & alij. p. 6. tra. 1. res. 25. 26. 19. 20. 16. 9. 14. 17. 8 & 23. & p. 5. tr. 1. res. 2. & p. 4. tract. 1. res. 51. 45. 43. 46 & 50. & p. 3. tr. 1. res. 37. & p. 1. tract. 1. res. 21. 23. 32. 17. 8. & 22.

17 Etsi publici latrones, & grassatores viarum priuentur immunitate, tales tamen non censentur qui semel, vel bis in viâ publicâ, & cum violentiâ depredati fuerint. Castrop. & alij 11. part. 6. tr. 1. res. 15.

18 Capite damnatus, qui per Ecclesiam ducitur ad supplicium, in rigore iuris plecti potest. Tanner. & Bobadil. tamen piè crediderim, illum etiam gaudere immunitate Navar. & alij 2. p. 1. tract. 1. res. 30. Idem dicendum de damnatis ad remes. si ad Ecclesiam confugiant; quia per talem condemnationem non fiunt serui pœnæ. Correa & alij. *ibid.* res. 40. & p. 4. tr. 1. res. 47. & p. 6. tr. 1. res. 22.

19 Clerici, & Religiosi confugientes

ad Ecclesiam pro criminibus non exceptis, non possunt à iudicibus Ecclesiasticis, vel Superioribus suis extrahi, absque licentiâ S. Pontificis, sub pœnâ excomm. Excipiendi tamen sunt Religiosi, qui in propriis Monasteriis delinquant: possunt enim à Superioribus puniri saluâ immunitate, quamvis hoc etiam probabiliter alij negent, cum non priuentur immunitate peccantes in ipsius Ecclesiis, nisi per homicidium, & mutilationem. Gambacurt. *p. 1. tract. 1. res. 24. & 25.*

20 Hæreticus in criminibus non exceptis à Bullâ gaudet eadem immunitate quâ ceteri. Suarez & alij 10. *ibid. res. 29. & p. 6. tr. 1. res. 24.* Suspectus tamen de hæresi (in locis ubi hæretici non tolerantur) si ad Ecclesiam confugiat, potest à ministris Inquisitionis ab ea extrahi. Farinac. & alij 4. *part. 1. tract. 1. res. 29. & 30.*

21 Qui detentus à satellitibus intrat Ecclesiam, eosque per vim secum trahit, gaudet immunitate. Castrop. & alij 3. Vti & si violenter è manibus ipsorum ab aliis esset ereptus: imò & qui eum eripuerunt etiam iam damnatum, et si eripiendo satellites vulnerassent, vel etiam

iam occidissent. *p. 4. tr. 1. ref. 106. & p. 6. tr. 1. ref. 27. & tr. 8. ref. 5.*

22 Gaudent eâ immunitate quævis Oratoria Confraternitatum, si auctoritate Episcopi sunt erecta: quod præsumitur, si cymbalum habeant supra rectum quod publicè pulsatur. Nec ad hoc est necesse ut in Ecclesiâ semper seruetur Ven. Sacram. (Bonacin. & alij 4.) Nec ut in eâ celebrentur diuina, sed satis est quòd celebrari possint. Bonacin. & alij 5. Imò & Ecclesia polluta, vel interdicta eodem priuilegio gaudet. (Suar. & alij 14.) Et destructa, modò non sit destructa auctoritate Superioris, & spes sit reædificationis. Sanch. & alij 8. Neque solus ambitus Ecclesiæ, sed etiam tota fabrica, vel habitatio coniuncta, ut turris cymbalorum, claustrum, horti, &c. Non tamen campanile quod ultra 30. passus ab Ecclesiâ distinctum est. *part. 6. tract. 1. ref. 1. & p. 4. tr. 1. ref. 108.*

23 Eodem priuilegio gaudent cœmeteria etiam separata. Suar. & alij 4. Et Hospitalia publica Episcopi auctoritate constructa, (Suar. & alij 13.) etsi in iis nec campanile esset, nec altare, nec Ecclesia. Item monasteria Religiosorum

secundum totum illud quod scriptum est,
Sanch. & alij 7. p. 6. tr. 1. ref. 6.

24 Palatium Episcopi, etiam Titularis tantum, licet ab Ecclesia longe distans, imò etiam extra diocesim. gaudet eadem immunitate, qua gaudet Ecclesia, quamuis non habeat Oratorium in quo Missa celebretur. Azor & alij. Vi & palatia Cardinalum extra Romanam gaudent eadem immunitate. p. 1. tr. 1. ref. 27. & 37. & p. 4. tract. 1. ref. 40. & 96. & p. 6. tr. 1. ref. 4. & 5.

25 Domus Ecclesiasticorum circa Ecclesiam ad 30. passus, quamuis habitentur à laicis, gaudent immunitate. Bonacin. & alij 2. Imò idem videri possit, quamuis essent eis concessa in emphyteusim. p. 3. tr. 1. ref. 71. & p. 6. tr. 1. ref. 2.

26 Reus confugiens ad cubiculum ægroti, in quo est Corpus Christi; imò qui fugiens se immiscet illis, qui SS. Eucharistia Sacramentum per plateas prosequuntur, etiam si non tangat Sacerdotem (nam si tangat, certius est non posse capi, cum ratione huius sanctissimi Sacramenti præcipue Ecclesie habeant immunitatem. Syluester & alij 43.) gaudet immunitate; illi enim omnes vna cum Sacerdote vnam Ecclesiam representant.

sentant. (Peregrin. & Italia.) Secus est de oleo Sancto (Riccius.) vel de Sanctorum reliquiis, aut ipsâ Sacerdotis personâ, si reus illam apprehenderit, et si id doceat Correa. p. 1. tr. 1. ref. 28. & p. 4. tr. 1. ref. 48.

27 Etsi reus non sit toto corpore in loco sacro, ut si fugiens cadat super limen Ecclesiæ, & humeris, ac capite eam tangat, gaudet immunitate. Tullench. similiter & qui ostium, vel parietes Ecclesiæ tangit. Suar. & alij 12. p. 6. tr. 1. ref. 6. & 3. & p. 3. tr. 1. ref. 73.

28 Iudices Ecclesiastici debent reis ad Ecclesiam confugientibus pœnas aliquas imponere, ut pecuniariam, vel si egentes sint aliquam corporalem, nō tamen multum afflictivam. & hoc cedit in fauorem reorum, qui tunc non possunt pro eodem delicto postea criminaliter accusari, aut iudicari. Farinac. & alij. Non possunt tamen tunc siue à iudice laico, siue ab ecclesiastico exilio, aut perpetuo carcere mulctari, nec ad triremes damnari: quia hoc pœnæ sunt grauiores. Suar. & alij 6. part. 6. tr. 1. ref. 33. & p. 1. tr. 1. ref. 12.

29 Non potest iudex laicus extrahere ab Ecclesiâ reum, quem scit immunita-

te non gaudere, absque licentiâ Episcopi, quin incurrat excomm. debet enim prius Episcopus cognoscere, an hoc sit verum, deinde consignare reum Curie seculari. Filliuc. & alij 11. nec potest Episcopus consentire nisi certò constet de tali delicto. Neque potest reum iudici seculari tradere extra casus expressos saltem stante Bullâ Gregorij XIV. Bonacin. & Castrop. etsi alij cõtrarium doceant. Suar. & alij 5. & in dubiis semper iudicandum est in fauorem Ecclesiæ. Felin. & alij 5. Imò si Iudex laicus solum attentet extrahere, etiam si reipsâ non extrahat, incurrit excommunicationem. Farinac. & alij 4. p. 1. tract. 1. res. 14. & 15. & tr. 2. res. 66. & p. 3. 11. res. 38. p. 4. tr. 1. res. 42. & p. 5. tr. 1. res. 9. & p. 6. tr. 1. res. 28. 30. 31. & 32.

30 Iudex indebitè extrahens reum ab Ecclesiâ tenetur ad restitutionem damnorum quæ inde passus est. Suar. & alij 9. Et restitui debet eidem Ecclesiæ, etsi cum licentiâ Episcopi esset extractus, quia ea fuit iniusta, quando non commisit delictum exceptum in Bullâ Gregor. XIV. nec sufficit si restituatur alteri Ecclesiæ, vel Episcopo. Barbosa. & de Marin. Quæ vera sunt etsi post extractionem.

tionem V. G. in carcere commisisset
nouum delictum pertinens ad forum
sæculare. Bonacin. & alij 2. Neque po-
test reus ibi existens renuntiare priuile-
gio immunitatis. Farinac & alij 6. Qui
verò egressus est ab Ecclesiâ, blanditijs,
& fallacibus verbis inductus, amittere
immunitatem, plerique affirmant. Fa-
gund. & alij 6. alij negant. Bobadilla &
alij 3 p. 4. tr. 1. ref. 97. & 102. & p. 1. tr. 1.
ref. 16. & 29. & p. 6. tr. 1. ref. 27. & 32.
31 Cognitio causæ, utrùm reus gaude-
re debeat immunitate, spectat ad iudi-
cem Ecclesiasticum, nec allegari potest
contraria consuetudo, cum per Bullam
Gregorij XIV. omnes consuetudines
penitus tollantur. Bonacin. & alij. p. 4.
tr. 1. ref. 49. Neque potest iudex laicus
interim reum ab Ecclesiâ extractum in
carcere suo seruare, etiam nomine E-
piscopi, & datâ cautione de immuni-
tate. Bonacin. Nec Episcopus tenetur
acquiescere processui iudicis laici circa
hoc factò. Castro P. & alij 9. p. 5. tract. 1.
ref. 9. & p. 6. tr. 1. ref. 30. 31. & 32.
32 Potest de causâ illâ cognoscere E-
piscopus nondum consecratus: hoc
enim est iurisdictionis. Vnde & Vica-
rius Capituli sede vacante: quia hic ha-
bet

bet omnem iurisdictionem Episcopi Peregrin. Neque potest iudex secularis ab eâ sententiâ appellare, cum reus id non possit. Peregrin. & alij 2. p. 6. tract. 1. ref. 30. & p. 3. tr. 1. ref. 38.

33 Contrauenientes huic Constitutioni Greg. XIV. quamuis ex multorum DD. sententiâ, possint ab Episcopo absolui ab excommunicatione (Barbos. & alij 11.) dicendum est tamen eam esse summo Pontifici reservatam. Filhuc & alij 7. Eandem excommunicationem incurrunt Iudices, & eorum ministri reos in Ecclesiâ occidentes. Nauar. & alij 2. part. 1. tract. 1. ref. 41. & p. 6. tract. 1. ref. 34. & 35.

34 Bannitus etiam capitaliter, modo non ob delictum exceptum in Bullâ, gaudet immunitate. Sanch. & alij 11. Quod si idem steterit in Ecclesiâ sue patriæ, per hoc non fregit exilium: quia esse in loco exempto, vel extra territorium, equiparantur. De Marinis. part. 6. tr. 1. ref. 21. & p. 4. tr. 1. ref. 91.

Ecclesiastici & Clerici.

1 **P**Riuilegium quo Clerici eximuntur à legibus, & iurisdictione Principum secularium, fuit à iure diuino immediate

mediatè concessum, & à iure Canonico postea stabilitum, cui etiam accessit ius ciuile (Suarez, & alij 31.) *p. 1. tr. 2. res. 1.* Habuerunt tamen illud Clerici ante tempora Constantini, vt patet ex Concilio Carthaginensi III. Bellarm. *ibid. res. 127.* Neque possunt Principes hoc priuilegium reuocare. Imò nec Summus Pontifex potest huic renuntiare: quia ipse non est dominus absolutus honorum & iurium Ecclesiæ, sed solum dispensator. Suarez & alij. Multò minùs Clerici id possunt; quia nullus potest cedere priuilegio toti cõmunitati concessõ. Salon & alij 19 *ibid. res. 2. & 3.*

2 Nulla consuetudo, quamuis immemorabilis, potest huic priuilegio derogare. Quia contra Ecclesiasticam libertatem nulla est præscriptio. Suarez & alij 21 *ibid. res. 4. & 5. & p. 4. tr. 1. res. 1. & p. 5. tr. 1. res. 21.* Sunt tamen quædam priuilegia Galliæ, & Hispaniæ Regibus à Pontiff. concessa, per quæ videtur Ecclesiasticæ libertati derogatum. *part. 1. tract. 2. res. 6.*

3 Nouitij Religionum habent priuilegia omnia exemptionis, canonis scilicet, fori, & gabella um. Imò & qui ante annos pubertatis ad religionem admit-

tuatur,

tuntur, (Sanch. & alij.) vel aliquo tempore per modum hospitem sub habitu religioso viuunt ante inchoationem nouitiatus. *p. 1. tract. 2. ref. 38. & part. 6. tract. 8. ref. 7.*

4 Reges & Principes non habent ius conuocandi Episcopos, & eis precipiendi; possunt tamen eos rogare, & vocare vt proceres. Azor. & alij *2. p. 3. tr. 1. ref. 27.* Neque ad Principem & Magistratum laicum pertinet discutere potestatem Nuntij à Pontifice missi. Bonacin. & alij *2. p. 1. tr. 2. ref. 68.*

5 Non decet Regios ministros detinere in Cancellariis Bullas Apostolicas examinandas. Sunt quidem recognoscendæ, & discutiendæ, cum dubitatur de earum subreptione, aut falsitate, sed ab Ecclesiasticis Iudicibus. Filliuc. & alij *7. ibid. ref. 13. & p. 5. tr. 1. ref. 12.*

6 Ad Principes sæculares non spectat curare, vt Episcopi resideant in suis Ecclesiis: ne Ecclesiast. bona dissipent, &c. Quia nullam in Clericos habent potestatem. Azor. & Filliuc. *p. 3. tr. 1. resol. 42.* Vnde etiam si Episcopi non obseruent decreta Concilij Trident. non potest propterea recurri ad Regem, sed ad Archiepiscopum. Ferreira *p. 1. tr. 2. ref. 102.*

Hinc

Hinc compelli non possunt à laico Magistratu ad reparationem Ecclesiarum. Lotther. & Martha. p. 3. tr. 1. ref. 8.

7 Sacularis magistratus non potest cogere Clericos, ut triticum vendant, nisi urgeat fames, aut alia necessitas, & periculum sit in morâ, tunc enim potest iudex laicus frumentum ex horreis Clericorum depromere, & vendere non vi iurisdictionis, sed propter imminens periculum. p. 1. tr. 2. ref. 9.

8 Clerici in sacris, vel Religiosi non possunt per se negotiari; per alios verò id facere non prohibentur. Molina & alij 10. Qui verò tantum habent beneficium, sed non sunt in sacris, si per se negotientur, inclinare videntur DD. quidam, ut non peccent mortaliter. Molina p. 1. tr. 8. ref. 72. & 73.

Exemptio à gabellis.

9 **O**Mnes clerici, etiam primæ tōsuræ, gaudēt exemptione gabellarum, iure communi: (Molin. & alij) licet in quibusdam regnis ex consuetudine scitâ & approbatâ, clerici minorum Ordinum non eximantur, nisi actu habeant beneficium. Vasq. & alij. 13. Nec obstat si in fraudem gabellarum facti sint clerici, & sine animo perseuerandi

N in

in clericatu. Duard. Neque ad hoc necesse est clericum habere ea omnia, quae requirit Concil. Trident. loquitur enim Concil. de priuilegio fori tantum. Molin. & alij 5. p. 1. tr. 2. ref. 36. 44. & 37.

10 Principes imponentes gabellas, licet iustas, super bona Ecclesiasticorum, incurrunt in censuram Bullae Coena. Suarez & alij 6. imò non licet Magistratui augere pretium carnis, vini, &c. in grauamen Clericorum. Sic enim soluerent gabellas indirectè, quod per Bullam non licet, nisi accedat consensus Cleri. Alterius & Megala. Similiter non tenentur ad gabellas positas pro primo ingressu regis in ciuitatem. Azor. & alij 3. *ibid.* ref. 48. & 46. & p. 3. tr. 1. ref. 11.

11 Pragmatica de chartâ signatâ/vulgò *papel sellado*) si extendat se etiam ad Clericos, violat Ecclesiasticam immunitatem: quia illa est vera gabella. p. 6. *tract.* 8. ref. 1.

12 Ecclesiastici ad custodiam regni, & reparationem pontium, turrium, &c. non tenentur contribuere, nisi quando non sufficiunt bona laicorum. Suarez & alij 14. tunc autem censentur non sufficere, quando cogentur se priuare iis quae necessaria sunt vt viuant iuxta

con-

conditionem sui status. Megal. p. 1. tr. 3. res. 22. & p. 5. tr. 1. res. 11. & p. 6. tr. 8. res. 4.

13 Clerici negotiatores amittunt privilegium exemptionis, & potest ab illis exigere gabella, non tamen ante trinam monitionem. Lessius & alij 8. p. 1. tra. 2. res. 47 & p. 4. tr. 1. res. 28. sed non est negotiatio quando fructus ex bonis patrimonialibus collectos aliò mittunt ut cariùs vendant. Bonac. & alij. esset autem si alienum agrum conductum per operarios colerent, & fructus inde collectos venderent. Bonac. & alij. p. 5. tract. 1. res. 27. & p. 6. tra. 7. res. 11. & tr. 8. res. 4.

14 Qui emit victualia pro filio clerico vel Capellano suæ familiæ, non tenetur pro iis gabellas solvere. p. 4. tr. 4. res. 175.

A legibus civilibus.

15 Clerici neque diuino, neque humano iure sunt exempti à legibus civilibus, quæ cum libertate Ecclesiasticâ non pugnant; ideoque si Clerici vendant frumentum ultra pretium taxatum, peccant mortaliter, & tenentur ad restitutionem. Molin. & alij 12. quamuis id neget Caspensis. Non potest tamen iudex laicus illos punire ob transgressionem illarum legum, defectu

iurisdictionis (Salas & alij) etiam quando pœna exigenda est de plano, & sine aliâ controuersia iudiciali. Suarez. Et quamuis iudex Ecclesiasticus non condemnet Clericum in pœnam legis laicalis, non potest hanc ideo ab illo exigere iudex laicus; quia Ecclesiastici minori pœna sunt puniendi. Vasq. & alij 2. p. 4. tr. 1. res. 8. & 29. & p. 6. tr. 8. res. 4.

16 Si omnes ciues contribuunt ad sternendam lapidibus viam quæ est ante ianuam ipsorum, Ecclesiastici qui ibi habent domû, tenentur quidem contribuere; si tamen nolint, non possunt à sæculari iudice cogi, sed per iudicem Ecclesiasticum id fieri debet. Molina & alij 3. p. 1. tr. 2. res. 76.

17 Ecclesiastici heredes instituti, non conficientes inuentarium, non tenentur ultra vires hereditatis omnibus creditoribus in solidum. Quia talis lex non comprehendit Clericos defectu iurisdictionis. Duard. & alij 2. *ibid.* res. 71.

18 Iudex laicus inueniens Clericos exportantes pecuniam, aut frumentum e Regno contraleges, non potest ea illis auferre; quia non habet potestatem coërcitiuam. Azor. & alij 4. Similiter nec punire potest falsa mensura triticum.

eum, vel oleum vendentes. Vasq. & alij
4. part. 1. tract. 2. ref. 16. & 77. & part. 5.
tract. 1. ref. 6.

19 Non potest minister sæcularis iuris-
dictionis spoliare clericum armis pro-
hibitis, etiam in flagranti crimine; sed
tantum potest illam ducere ad Iudicem
Ecclesiast. Salas & alij 8. p. 1. tr. 2. ref. 10.
Aliud esset si auferrentur eis arma, &
postea redderentur; id enim videretur
fieri ne pergant ulterius violare legem.

p. 4. tract. 1. ref. 19. & p. 5. tract. 1. ref. 4.
Potest tamen iudex laicus comprehen-
dere clericum in flagranti delicto, vel
cum armis prohibitis, noctu grassantē,
mutato habitu, ut illum tradat Iudici
Ecclesiastico. Bannez & alij 6. sed de-
bent tres conditiones concurrere. 1. ut
præsumatur fuga nisi tunc capiatur. 2.
ut non potuerit à proprio Prælato im-
petrari mandatum. 3. ut statim remit-
tatur proprio iudici, id est, intra spa-
tium 20. horarum. Castro P. part. 1. tr. 2.
ref. 11. & 12. & p. 5. tr. 1. ref. 22.

20 Clericus coram laico Iudice falsum
testimonium dicens, ab eo puniri non
potest. Duard. & alij 4. imò nec Cleri-
cus assassinus, seu sodomita notorius,
nisi post sententiã criminis declarato-
riam,

riam, à Iudice Ecclesiastico latam, per quam tradatur brachio sæculari. Bonacin. & alij 9 p. 1 tr. 2. ref. 110. & 52.

21 Episcopi, & Ecclesiastici non possunt à Principe, aut eius Consiliariis regno pelli tanquam seditiosi, & perturbantes pacem, ac Rempubl. nisi de licentiâ Summi Pontif. aut nisi tanta urgeat necessitas, ut sit euidēs periculum in morâ. Molina & alij. Imò nec ad Pontificem possunt transmitti pro animaduersione; quia hæc esset velata expulsio. Castrop. & alii. *ibid.* ref. 18. & p. 5. tr. 1. ref. 5.

22 Principes sæculares, aut eorum ministri punire non possunt Clericum læsæ Maiestatis reum; nec delinquentem in officio sibi à Principe concessio Bonacin. & alij 6 p. 1. tr. 2. ref. 19. & 20.

Privilegium fori.

23 Clerici in minoribus gaudēt pleno iure fori (Suarez.) ad hoc tamen requiritur, ut beneficium Ecclesiasticum habeant, aut Clericalem habitum & tonsuram deferentes, alicui Ecclesiæ ex mādato Episcopi deseruiāt, aut in Seminario, vel Vniuersitate versentur, quasi in viâ ad maiores ordines suscipiendos p. 1. tr. 2. ref. 29. Putant tamē

mea

men quidam non requiri vtrumque simul, gestationem habitus, & tonsuræ, sed alterutrum sufficere, præsertim si in habitu Ecclesiæ inseruiant. Farinac. & alij 4. Vti & alij sufficere, si alicui Ecclesiæ deseruiant, etsi non ex mandato Episcopi, vel inseruiant alteri, quàm Episcopus præceperat. Riccius & alij 6. *p. 4. tr. 1. res. 93. & 2. & p. 6. tract. 1. res. 36.* Neque ad hoc necesse est, illos diebus Dominicis cum superpelliceo interesse diuinis. Riccius & alij 4. Et vt quis dicatur habere beneficium, sufficit vt habeat titulum, & collationem illius, licet nondùm habeat possessionem. Couaruias & alij 3. *part. 4. tr. 1. res. 88. & p. 1. tr. 2. res. 30.*

24 Non est necesse ad priuilegium fori, vt Clericus non solum pallium, sed & togam ferat vsque ad talos. *p. 4. tr. 1. res. 91.* Imò sufficit si eo vtatur vestium genere, vt à videntibus Clericus iudicari possit. Ambrosin. Si autem dubitetur an habitus sit clericalis, necne; cognitio pertinet ad Iudicem Ecclesiasticum. Molina & alij 24. Quòd si aliquando dimittat habitum & tonsuram, non ideò amittit priuilegium fori. Suar. & alij 10. *ibid. res. 5. & 18. & part. 3. tract. 1.*

ref. 63. & part. 1. tract. 2. resol. 34.

25 Prima tonsura vnius testimonio probatur. Rebuff. Et sola possessio sufficienter probat clericatum: Mascard. & alij 4. Vnde Clericus qui obtinuit beneficium quod nō poterat obtinere, quia illegitimus, irregularis, & c. si reipsa est in possessione, gaudet priuilegio fori. Itemque qui habet coadiutoriam à Papa concessam; censetur enim beneficiatus. Barbosa. p. 3. tr. 1. ref. 48. & 62.

26 Clericus qui habet pensionem super aliquo beneficio loco tituli, gaudet tamen quam beneficiatus, priuilegio fori. Suarez & alij 6. Item Capellanus cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit assignata; secus si habeat capellam amouibilem; hæc enim non dicitur proprie beneficium. Nauar. & alij 4. Imò si possideat præstimonium in titulum perpetuum, cū aliquo spiritali annexo. Garsias & alij 5. p. 1. tr. 2. ref. 31. & 32.

27 Clericus coniugatus, si contraxit cum virgine, & tonsuram, & habitum clericalem gestat, & alicui Ecclesiæ deseruit, gaudet priuilegio fori, etiam in ciuilibus. Duard. & alij 10. *ibid. resol. 51. & p. 4. tract. 1. ref. 78.* Imò & si Græcus post contractum matrimonium minoribus

ribus Ordinibus initiatur. *p. 5. tr. 1. ref. 26.* & vtriusque vxor gaudet eodem priuilegio : nam vxor sortitur forum viri : neque illud amittit per mortem viri, nisi alteri nubat. Sanchez & alij 4. *p. 3. tr. 1. ref. 45. & p. 4. tr. 1. ref. 41.*

28 Tertiarij S. Francisci si collegialiter viuunt, & Tertiariæ si virginitatem seu cælibem vitam expressè vouerunt, etiam si habitent in propriis domibus, gaudent priuilegio fori; Ex declaratione Congreg. Cardin. Pontius & alij 3. *p. 1. tr. 2. ref. 85.* imò & priuilegio canonis volunt quidam. Stratius *p. 6. tr. 8. ref. 30.* Eremitæ autem non, nisi qui sub obedientiâ Episcopi alicui loco sacro, vel Ordini speciatim addicti sunt. Coninc & alij 7. *p. 4. tr. 1. ref. 35.*

29 Oblati qui se alicui religioni cum omnibus suis bonis obtulerunt, & in monasterijs commorantur, habitumque gestant distinctum à sæcularibus, gaudent priuilegio fori, etiam quoad delicta, ante oblationem commissa, nisi per fraudem se offerrent, tunc enim puniri possent pœnâ pecuniariâ, sed nō corporali. Barbosa & alij 6. *ibid. ref. 31.*

30 Gaudent omnibus priuilegiis clericalibus Equites S. Ioannis (Barbosa &

alij 6.) D. Iacobi, Alcantaræ, & Calatravæ (Sanchez & alij 3.) Montefæ, S. Stephani, & S. Lazari. (Nauar. & alij 3.) Quia omnes hi Equites sunt veri Religiosi: vnde & eorum Nouitij gaudet eisdem priuilegiis. Barbof. & alij 6. Imo & vxores eorum etiam post mortem quamdiu viduæ manent, & honestè viuunt. Pagund. & alij. *ibid.* ref. 36. & 46. p. 1. tr. 2. ref. 50. & p. 3. tr. 1. ref. 61. & p. 1. tr. 1. ref. 18. & p. 6. tr. 8. ref. 6.

31 Confraternitates etiam, quæ per laicos reguntur, si in eis exercentur opera pietatis, & exercitia spiritalia, sunt loca pia, & gaudet priuilegio fori, nisi non fuerint erectæ auctoritate Episcopi. Nouar. & alij 3. p. 4. tr. 1. ref. 37.

32 Familia Episcopi vel Nuntij Apostolici licet laica, gaudet priuilegio fori, neque potest iudex laicus in illam inquirere. Bonacin & alij 66. Idem dicendum de Officialibus Episcopi, vt sunt Carcerarij, Fiscales, Commissarij, Magistri, Notarij, Lictores. &c. Barbosa & alij 20. idque non solum in delictis commissis in officio, sed & in quibusuis alijs. Idem est de familiâ Episcopi titularis tantum; sed hi tunc puniendi sunt ab Ordinario loci in quo degunt, non

verò

verò ab Episcopo titulari. Idem est de
iis qui non sunt Episcopi, sed habent
iura Episcopalia cum potestate iurisdic-
tionis; quia hoc Episcopis conuenit nõ
ratione Ordinis, sed ratione dignitatis.

*p. 1. tr. 2. ref. 98. p. 3. tr. 1. ref. 12. p. 4. tract. 1.
ref. 30. & p. 5. tr. 1. ref. 1. & 25. & p. 6. tr. 2.
per totum.* Item familia Vicarij Episco-
pi. Nouar. & alij 3. imò & Clerici cuius-
cunque, saltem quoad seruos perpe-
tuos, etiam Mauros, & Turcas. (Me-
noch & alij 2.) & fortè etiam quoad
conductitios. Menoch & alij 4. *p. 3. tr. 1.
ref. 46. & 47*

33 Filij Clericorum legitimi, viuente
patre, gaudet priuilegio fori Barbof &
alij 4. *ibid. ref. 7. & p. 4. tr. 1. ref. 111.* sicut
& priuilegium Clericorum non hospi-
tandi milites, extenditur ad eorum pa-
tres, & fratres in eadem cum ipsis do-
mo in communi viuentes. Riccius &
alij *p. 4. tr. 1. ref. 32.*

34 Ordinatus ante legitimam ætatem
aut extra tempora, vel per simoniam,
vel ab Episcopo qui excommunicatio-
ne, vel suspensione erat impeditus or-
dines conferre, gaudet priuilegio fori;
quia non obstantibus istis est verè or-
dinatus. (Squillante.) Idemq; olim erat

de

de ordinatis à non suo Episcopo, sine litteris dimissorialibus, sed hoc nunc per Urbani VIII. constitutionem Anno 1624. est sublatum. *p. 4. tr. 1. ref. 26.*

35 Iudex laicus non potest procedere nec criminaliter, nec ciuilitèr contra eum qui post admissum crimen, imò & post inchoatam litem, factus est clericus, vel nouitius, & assumpsit habitum eà intentione, vt se subduceret iurisdictioni sæculari: quia si confugiens ad Ecclesiã post delictum, animo euadendi iudiciũ sæculare, gaudet immunitate; multò magis qui se Deo cõsecrat. Bonacin. & alij. *ibid. ref. 38. & 84. & p. 1. tr. 2. ref. 27.*

36 Clericus qui sine habitu & tonsurã perpetrat grauissima flagitia, nõ potest ante trinam monitionem à iudice sæculari puniri. Filliuc. & alij 7. Idem est de Religioso professõ. Nauar. & alij 22. neque à superiori degradandus est, aut Curiaẽ sæculari tradendus inconsulto Rom. Pontifice. Farinac. & alij. *p. 1. tr. 2. ref. 24. & 130.*

37 Clericus coniugatus qui habitum & tonsuram deposuerat, si illa reassumat, gaudet priuilegio fori. Barbos. & alij 2. *p. 1. tr. 2. ref. 80.* Qui verò Clericus commisit delictum, etsi postea vxorem ducat,

cat,
priu
non
spe
lij 7
tr. 1
38
tio
no
ciu
leg
fieri
cle
39
sc,
tia
Ec
4.
40
ra
in
de
E
4
c
q
E
q
q

cat, vel si est Clericus cōiugatus fruens
priuilegio fori, et si postea fiat bigamus,
non potest à iudice laico puniri : quia
spectatur tempus delicti. Sanchez & a-
lij 7. Idemque est quoad Nouitios. p. 4.
tr. 1. ref. 6. & p. 3. tr. 1. ref. 33. & 34.

38 Laicus relegatus si tempore relega-
tionis fiat Clericus & frangat exilium,
non poterit puniri à iudice laico. Ric-
cius & alij 2. p. 4. tr. 1. ref. 22. secus si re-
legatus Clericus tempore relegationis
fieret laicus, adhuc poterit à iudice Ec-
clesiast. puniri. Genuens. p. 1. tr. 2. ref. 119.

39 Viduæ, pupilli, &c. personę oppres-
sę, etiam sine iudicis sæcularis negligē-
tiã, possunt aduersarios suos trahere ad
Ecclesiasticum tribunal. Scaccia & alij
4. *ibid.* ref. 338. & p. 4. tr. 1. ref. 90.

40 Clericus hæres laici non tenetur co-
ram Iudice sæculari prosequi litem iam
inchoatam cōtra eum cui successit ; sed
denuò est conueniendus coram Iudice
Ecclesiastico. Bonacin p. 1. tr. 2. ref. 25.

41 Clericus non potest compelli ad
comparendum coram Iudice laico, tã-
quam creditor, aut legatarius in confe-
ctioe inuentarij. Bonacin. & alij 3. ne-
que ad restitutionem depositi, vel se-
questri. Bonacin. & alij 4. *ibid.* ref. 21. ne-
que

que si spoliavit laicum suâ possessione, est ab hac iterum deiiciendus per iudicem laicum, sed per Ecclesiasticum. Squillante & alij 2. neque Clericus venditor interpellatus ab emptore, tenetur eum defendere coram iudice laico; quia hic ibi esset eius iudex. Martha & alij 4. p. 4 tr. 1. ref. 74. & 25.

42. Ius congrui seu retractus non habet locum in Clericis passivè, sed activè tantùm. Ideò possunt Clerici iure congrui agere contra laicos, non autem laici in clericos: quia statuta laicorum prodesse possunt Clericis, non autem nocere. Surdus & alij p. 3. tr. 1. ref. 43.

43. Clericus non potest reconueniri apud iudicem laicum de re quæ non habet connexionem cum petitione. v. g. si ipse exigat mutuum, & ab eo petatur commodatum: cum enim causæ hæc diversæ sint, debent diuidi, & qualibet ad suum iudicem remitti. In casibus autem quibus potest reconueniri, quamvis teneatur stare sententiæ iudicis laici, non potest tamen ab eo cogi ad solvendum. Bonacin. p. 4 tr. 1. ref. 65.

44. Si Clericus qui vendidit agrum, cõueniatur pro euictione, debet cõueniri coram iudice Ecclesiastico: si verò lis mota fuerit

fuerit contra laicum, qui rem à Clerico emit, & Clericus resistat defensionem emptoris, tunc non potest trahi ad tribunal Ecclesiasticum, quia agitur contra laicum, & Clericus tantum assistit iudicio nomine, & pro defensione emptoris. Tamburin. & alij p. 3. tr. 1. ref. 22.

45 Debitor petens admitti ad beneficium cessionis bonorum, non potest trahere Clericum creditorem suum ad forum sæculare, sed debet adire Episcopum. Duard. p. 1. tr. 2. ref. 23.

46 Si Clerici in debitis regalibus possunt conveniri in curiâ sæculari, id ex eo fit, quòd bona regalia Clericis cum hac tantum conditione concedantur, ut docet Suarez p. 4. tr. 1. ref. 66.

47 Clericus in feudalibus potest conveniri coram Iudice laico, quia non subiicitur iudicio domini feudi tamquam persona Ecclesiastica, sed tanquam Dux, Marchio, &c. Suarez & alij 6. p. 3. tr. 1. ref. 59.

48 Speculatiuè loquendo Clericus, qui patitur violentiam, potest recurrere ad Iudicem laicum, quando Iudex Ecclesiasticus non adest, aut si adest, non vult reprimere. Alioqui non licet Iudici sæculari causam Ecclesiasticam ad se

se reuocare, & vim Clerico illatam propulsare. Suarez & alij 11. Ad *ca. fili, vel nepotibus*. 17. *quast.* 7. Respondendum hoc ius fuisse sublatum, & abrogatum ab Innocentio III. Barbof. & alij. p. 1. *tr.* 2. *res.* 4. & 15. & p. 5. *tr.* 1. *res.* 13.

49 Clericus in ciuilibus potest se iudici laico subiicere vt arbitro, non tamen ab illo cogi, vt stet illius sententia. Less. & Tanner. p. 1. *tr.* 2. *res.* 107.

50 Episcopus potest delegare Iudici laico causam Ecclesiast. Iurisdictionis merè ciuilem. *ibid.* *res.* 113.

Vide *Iudex Ecclesiasticus. Statutum. Bona Ecclesiast.*

Eleemosyna.

1 **E**leemosyna etiam in extremâ necessitate non debetur ex iustitiâ, sed ex caritate. & præcepto etiam tunc satisfit si des cum onere restituendi, si fortè postea ditior fiat; sic enim occurratur necessitati. Vasq. & alij 4. Neque teneris inquirere tali necessitate laborantes, satis est si notosi ues. Vasquez & alij 10. quòd si plures simul sciant aliquem esse in graui necessitate, singuli æqualiter tenentur in solidum, si alij nolint succurrere: aliàs omnes tenentur

con-

concurrere per æquas partes. Lorca p. 5.
tr. 8. ref. 2. 5. 3. & 13.

2. Possunt pauperes in extremâ necessitate implorare officium iudicis cōtra diuites nolentes dare eleemosynam: imò hoc possunt quoties obligat præceptum eleemosynæ. Sanch. & alij 2.
ibid. ref. 4.

3 Non tenetur restituere postea qui in extremâ necessitate consumpsit quod antè acceperat commodatum, conductum, vel precarium. Lessl. & alij 3. imò neque quod erat ante furatus. Hurtad. & alij 3. sicut neque si in illâ necessitate accepisset, & consumpsisset. Sotus & alij 6. *ibid.* ref. 10. 8. & 9.

4 Religiosis æquè debentur eleemosynæ, ac aliis pauperibus: quia etsi voluntate suâ pauperes sunt, illa tamen voluntas rationabilis est, & Deo grata. Lorca. Aliud est de iis qui culpabiliter sponte sua pauperes sunt, ut vagabundi. *ibid.* ref. 18. & 19.

5 Non debetur etiam ex superfluis eleemosyna illi qui est in periculo amittendi iniuste sua bona, modò per hoc non incidat in grauem necessitatem. Hurtad. *ibid.* ref. 16.

6 Diuites etsi habeant superflua, non

O

te-

tenētur neque sub veniali dare eleemosynas in communi necessitate, qua solent esse quotidiani pauperes. Malden. & alij 12. 2. etiā in graui necessitate pauperum, diues non dando superflua, nō peccat mortaliter. Gabriel & alij 2. (Sed hanc sententiam retractat Auctor p. 5. tr. 8. ref. 14. etsi priorem plures non improbabilem doceant.) 3. etsi teneretur sub mortali dare eleemosynam, non tamen teneretur inquirere pauperes, sed solū misereri occurrentibus, neque etiā subuenire omnibus, sed aliquibus, neque totam indigētiam subleuare, sed aliquid dare. Vasq. & alij 2. 4. bona que conseruantur ad acquirendum maiorem statum pro se, & consanguineis, non dicuntur superflua status: & ideo in secularibus vix inueniuntur superflua status. Vasq. & alij 4. 5. Diues non tenetur subuenire proximo, etiam in extrema necessitate constituto, cū graui detrimento proprii status. Coninc & alij 5. Ex quibus colligitur diuites raro grauiter obligari ad dandas eleemosynas. p. 2. tr. 16. ref. 26. & p. 4. tr. 4. ref. 215. & p. 5. tr. 8. ref. 20. & 15.

7 Episcopi & beneficiati curam animarum habentes, ratione officij tenentur

tur etiam inquirere pauperes, vt ipsis eleemosynas dent ex superfluis de redditibus Ecclesiasticis; at ceteri Clerici ad id non tenentur, & multò minus laici. Sanch. p. 4 tr. 4 ref. 158.

8 Captiuum apud Turcas diues non tenetur redimere; nisi fortè timeretur iniuste occidendus, vel melancholiâ, aut cæli inclementiâ moriturus, tunc enim esset in extremâ necessitate. Hurtad. sed ob nullam necessitatem teneris pro alicuius vitâ magnas diuitias expendere, videlicet ter vel quater mille aureos. Suar. & alij 2. p. 5 tr. 8. ref. 6.

9 Pauperes peregrinos vniuersim ciuitate prohiberi posse negat Syluius. Sed alij communius affirmant, vt & ne quis ostiatim mendicet. sed in casu occurrenti videndus Tanner. *ibid.* ref. 36.

10 Beneficarij & Episcopi sub peccato mortali tenentur, ex superfluis sustentationi, eleemosynam dare, etiam summus Pontifex; cum præceptum illud sit diuinum, & naturale. Sanch. & alij 4. etsi Sotus doceat esse Ecclesiasticum. Est tamen probabile non teneri totum residuum dare (Molin. & alij 5.) sed sufficere si medietatem illius dent, vel quod in idem fere recidit, si dent

quartam partem omnium fructuum. Hurtad. & alij. & hoc posterius pro Episcopis melius est; nam aliàs facile omnia in sustentationem expendunt. Pensionarij Ecclesiastici eodem modo obligantur vt alij beneficiarij: non autem qui pensionem habent titulo laico. (Molin. & alij 4.) Sed nullos pensionarios obligari docet Vasq. vnde non auderem eos damnare de mortali. Quia tamen Ecclesiastici sunt veri domini bonorum beneficialiũ (Vasq. & alij 15.) etiam Regulares assumpti ad episcopatum (Vasq. & alij 8.) hinc etsi non dederint eleemosynas, non tenentur ad restitutionem. *p. 5 tr. 8. ref. 28. 27. 29. & 31. & p. 4. tr. 4. ref. 214.*

11 Milites D. Iacobi, Calatrauæ, Alcantara & D. Ioannis, non tenentur ad residuum sustentationis dādum pauperibus vt alij clerici; quia commendæ illis dantur titulo laico, siue ob militiam. Sanch. & alij 2 *p. 5 tr. 8. ref. 30.*

12 Clerici id quod detrahunt ex necessariis ad decentiam status, viuentes paucius, non tenentur pauperibus dare, sicut superflua. Molina & alij 3. Item de bonis quasi patrimonialibus, quæ lucrantur ratione alicuius ministerij, vt

pro

pro Missis dicendis, concionibus, comitandis defunctis, administrandis Sacramentis, &c. possunt disponere ad libitum. sicut de patrimonialibus, etiam si ad illa ministeria ratione beneficii obligaretur, ut Parochi Sanch. & alij 4. Imò probabile est, ne ex quotidianis quidem distributionibus superflua pauperibus dari debere, sicut debent superflua ex fructibus beneficii. Sylvester & alij 3. Idemque est de pensionibus, quæ habentur titulo sæculari. Couarr. & alij 2. p. 4. tr. 4. ref. 17. & p. 5. tr. 8. ref. 27.

13 Potest vxor, inuito marito, dare in eleemosynas, aut expendere in alios versus honestos, vigesimam partem annui census, vel lucri: est enim irrationabiliter inuitus, cum eiusmodi donationes, & eleemosynæ pertineant ad decentiam status. Molina & alij 10 p. 2. tr. 15. ref. 33. & p. 5. tr. 5. ref. 34. & tr. 8. ref. 34.

14 Filius non potest ex bonis paternis dare eleemosynas nisi ex præsumpto rationabiliter eius consensu: imò neque ex bonis profectitiis, aut aduentitiis. Azor. Quòd si pater nullas eleemosynas faceret, posset tunc filiu; quia pater esset in hoc irrationabiliter inuitus: vnde tunc poterit eas dare in ma-

- gnâ quantitate. *Hurtad. p. 5. tr. 8. ref. 26.*
- 15 Seruus sicut potest aliquarum rerum habere dominium imperfectum, puta si aliquid sibi detrahat ex portione assignatâ, vel si accipiat ex turpi quaestu corporis, vel ex sibi datis lucretur; (*Less. & alij 5.*) ita potest ex illis dare eleemosynam. *ibid ref. 26.*
- 16 Tutores & curatores possunt moderatas eleemosynas facere ex bonis pupillorum, sicut ipsi facere deberent quorum bona administrant. *Vasq. & alij. p. 5. tr. 8. ref. 35.*
- 17 Quorum bona ob crimen aliquod addicta sunt fisco, possunt ex iis facere eleemosynas sicut prius, quamdiu per sententiæ executionem ipsis non auferuntur. *Coninc. ibid. ref. 40.*
- 18 Religiosus potest dare eleemosynam
 1. in extremâ necessitate etiam inuito Prælato. 2. in graui, quando non potest recurrere ad superiorem: quia præsumitur consensus. 3. quando abest à monasterio in studiis, vel alibi ex iis que ipsi conceduntur. 4. quâdo aliquid subtrahit ex concessis ad propriâ sustentationem. 5. quando ipsi aliqua pecunia conceditur ad vtendum. Imò quamuis superior vetet dare eleemosynas nō videtur

detur vetate moderatas, sed ne modus excedatur. Sanch. & alij. *ibid. ref. 32.*

19 Qui habet certam pecunię summam distribuendam pauperibus, non tenetur eligere pauperiores, modò eligat pauperes. (Bartol. & Bald.) Nomine autem pauperum intelliguntur etiam Hospitalia, Monasteria, Ecclesię indigentes luminaribus, ornamentis, fabricâ. Item ij qui non possunt honestè vivere iuxta suam conditionem, licet sint alioquin nobiles. Vasq. Molina & alij 8. Videndum tamen quęnam sit intentio testatoris ex signis claris vel coniecturis. *p. 2. tr. 15. ref. 8.*

20 Ostiatim mendicantes qui paupertatem simulant, non tenentur ad restitutionem; quia dominus ob rei paruitatem non cenetur illud onus imponere: quare aliud esset in extraordinariis, & amplis eleemosynis. Granad. & alij 4. *p. 5. tr. 8. ref. 21.*

Emptio.

1 **Q**ui in subhastatione rogat amicos volentes emere, ne plus offerant certâ quadam quantitate, vt ipse postea iusto pretio infimo remillam emat, nō peccat contra iustitiam, nec tenetur ad restitutionem. Idem dicendum de eo

qui volens officium emere, rogat alios emptores ne velint plus dare. Isti enim vtuntur industriâ, & diligentia, vt res sibi iusto pretio detur, timentes ne in auctione pretium plus iusto augeatur. Nauarra & alij 6. p. 1. tr. 8. ref. 76.

2 Qui impediunt alios ne merces emanant ab iis, qui eas portât, sed eas ipsi anticipatè emunt, ita vt alij postea cogantur eas cariùs emere de manibus ipsorum, obligantur ad restitutionem. Rebell. quamuis alij putent eos posse excusari. Molina & alij 4. *ibid.* ref. 27.

3 Licet vendere rem creditâ pecuniâ pretio riguroso, & postea illam statim emere numeratâ pecuniâ pretio inferiori, modò id non fiat ex pacto, Molina & alij 9 *ibid.* ref. 20.

4 Sartores qui pro aliis emunt pannum, si fideliter agant, possunt sibi retinere partem illam pretij, quæ ipsis remittitur à mercatore: quia nulli fit iniuria. Filliuc. & Homobon. *ibi.* ref. 26.

5 Possunt merces minoris emi, 1. ob multitudinem mercium, & raritatem emptorum. 2. ob inopiam pecuniæ. 3. propter modum vendendi. Bonacin. *ibid.* ref. 23.

6 Qui emit rogatus à venditore, potest emere

emere multò minoris: nã merces vltro-
neæ vilescunt pro tertiã parte (Lessius
& alij 4.) aut etiam pro medietate. (Sa-
las & alij 3.) est enim signum copiæ
mercium, & paucitatis emptorum. *ibid.*
ref. 53. & 78.

7 Licet minoris emere merces antici-
patã solutione, ob lucrum cessans, &
damnum emergens. Filliuc. & alij 2.
ibid. ref. 22.

8 Si in fasce herbarum, vel olerum,
quæ vulgò venduntur ad cibum, inue-
niatur herba ignota magnæ virtutis,
potest emi pretio currenti. Item si la-
pidariis esset ignota virtus alicuius la-
pidis pretiosi, qui nouit illius virtutem,
potest communi pretio illum emere.
Molina & alij. *ibid. ref. 79.*

9 In emptionibus præsumitur dona-
tio circa excessum iusti pretij, quando
aliquis scit valorem rei, & sine necessi-
tate, vi, vel fraude amplius dat. Molin.
& alij 2. quamuis alij præterea requirãt
vt contrahentes sint consanguinei, vel
amici. Lessius & alij 4. p. 5. tr. 14. *ref. 39.*

10 Chirographa, seu debita, quæ spem
habent exiguam solutionis, exiguo pre-
tio emi possunt, et si emptor inte-
gram solutionem sit obtenturus: hoc

O s

enim

enim dandum est industriæ, & bonæ fortunæ. Molin. & alij 3. part. 1. tract. resol. 50.

11 Qui bonâ fide rem emit à fure, quam durante bonâ fide vendidit alteri, si deinde sciat rem illam fuisse furto ablatam, potest sibi pretium retinere, modo eam vendiderit eodem pretio quo emerat; neque tenetur rescindere contractum cum emptore, sed tantum in foro conscientie illi cedere actionem de evictione quam habet aduersus furem, à quo bonâ fide emit. Nauar. & alij 5. ibid. res. 68.

12 Qui rem à fure bonâ fide emptam maiori deinde pretio vendidit, non tenetur domino restituere illud plus quo factus est ditior: est enim fructus industriæ modò pretium quo ipse emerat fuerit iustum, etsi infimum. Molina & Layman. p. 3. tr. 5. res. 41.

13 Qui bonâ fide emit à fure, postea de furto certior factus, potest tutâ conscientie rem reddere furi, & pretium recipere, nisi speret se facile posse illud recipere à domino, si illi rem suam restituat. Vasq. & alij 15. p. 1. tract. 8. res. 69. Idem dicendum de emptore malæ fidei: quia potest quisque sibi potius con-

sulere

fulere, quàm alteri. Syluester & alij 8.
p.2.tr.17.ref.4. & p.5.tr.14.ref.87.
Vide *Venditio.*

Episcopus.

1 **E**piscopus extra suam dioccesim potest eligere Sacerdotem idoneum, id est, ab Ordinario approbatum, cui confiteatur, & non alium, vt decreuit Gregor. XIII. Suarez & alij 11. Etsi quidam contrà sentiant. Villalob. & alij 2.
p.3.tr.2.ref.3.

2 Rex de licentiâ Summi Pontif. potest detinere Episcopum, eoque vti ad regni administrationem, si ita expediat bono communi; (Sanctarel. & alij 4.) si verò nulla sit necessitas publica, Episcopus obligatur ad residentiam de iure diuino. Sanchez & alij 5. *ibid. tr.1. resol.5.* Quod verum est etsi sit Cardinalis, exceptis illis sex Cardinalibus qui habent Episcopatus Vrbi proximis. Sanctarel. & alij. *p.5.tr.2.ref.8.* possunt tamen Episcopi à diocesi abesse per trimestre etiam animi solùm recreandi causâ Sotus & Azor. *ibid. tr.13. resol.90.*

3 Episcopus habet territorium, & in eo vti potest iurisdictione contentiosâ,
renen-

tenendo familiam armatam, fiscum, & carcerem. (Felin. & alij 14.) Neque possunt iudices laici certum ei numerum satellitum, vel Officialium præscribere. Barbosa & alij. p. 4. tr. 1. resol. 17. & 10. & p. 6. tr. 1. ref. 5.

4 Episcopi feudatarij Regis, tenentur potius obedire Pontifici, seu Metropolitanano, quàm Regi. Martha. p. 3. tract. 1. ref. 6.

5 Episcopus possit concedere Bullas, quibus aliis concedant suam potestatem ordinariam, quoad absolutionem à reservatione, & dispensationem in votis, cum onere dandi aliquam pecuniam in bonum Ecclesiæ vniuersalis, vel particularis, negat Nauar. & Rodriguez: sed affirmat Henriq. & alij 2. p. 4. tr. 4. ref. 60.

6 Potest Episcopus vigore Conc. Tridentini absoluere ab excomm. eum, qui Monasterium ingressus cum sacrâ virgine incestum commisit, dummodò sit occultus. Sanch. & alij 2. p. 2. tr. 16. ref. 33.

7 Potestas dispensandi in irregularitatibus, & suspensionibus Episcopo concessa à Concil. Trident. sess. 24. c. 6. non limitatur, vt id fiat intra diocesim, & in foro conscientie tantùm. Sanch. & Præpos. p. 4. tr. 4. ref. 116. sed vbi Tridentinum

tinu
Episc
fis. S
trà s
8 Ep
tale
excl
non
fimi
quæ
sunt
alij
9 E
test
seu
que
sa. p.
10 I
re C
giur
uari
11
olet
seu
mo
& a
12 I
por
Epit

tinu

tinum non est receptum, non possunt
Episcopi vti priuilegijs per illud concessis. Sanch. & alij 2. sed alij tamen contra sentiunt. Zypæus. p. 6. tr. 8. ref. 27.

8 Episcopus non potest visitare hospitale, si fundator in fundatione ipsum exclusit à visitatione, etiamsi Episcopus non consensisset. Ita Congreg. Cardd. similiter Confraternitates, & hospitalia quæ sunt sub protectione Regum, non sunt ab Episcopis visitanda. Barbosa & alij 3. p. 1. tr. 2. ref. 84. & 101.

9 Episcopus in alienâ diœcesi non potest celebrare Missam in Põrificialibus; seu cum baculo pastorali, & mitrà, absque licentiâ Ordinarij eius loci. Barbosa. p. 3. tr. 6. ref. 36.

10 Potest Episcopus nouum Constitue-
re Canonorum numerum, & Collegium, nouasque creare dignitates. Nouarius & alij 2. *ibid.* ref. 38.

11 Episcopus consecrans chrisma, vel oleum, seu conferens minores Ordines, seu consecrans Ecclesiam in peccato mortali, non peccat mortaliter. Suarez & alij. *ibid.* ref. 67. & p. 5. tr. 13. ref. 73.

12 Episcopum qui propter bona temporalia, vel ambitum alium pinguiorẽ
Episcopatum procurat, peccare mortaliter,

liter, plures docent. Medina & alij 2. effi
aliqui non nisi de veniali condemnant.
Rodriq. p. 4. tr. 4. ref. 100.

13 Archiepiscopus, si fiat Episcopus,
non potest vti pallio, nisi Summus Pö-
tifex speciali priuilegio vsu pallij illi
concedat: quia pallium est proprium
gestamen Archiepiscoporum in certo
loco. Vnde nec potest Archiepiscopus
de vno Archiepiscopatu translatus ad
alium, vti pallio priori. Azor. & alij s.
p. 3. tr. 6. ref. 37.

14 Si vigilia S. Matthiæ incidat in vlti-
mum diem Bacchanalium, potest Epi-
scopus transferre ieiunium in præce-
dens Sabbathum, ne violetur ieiunium.
Layman. *ibid.* ref. 66.

15 Officiales Episcopi nihil possunt
accipere ne quidem ratione laboris pro-
licentiâ audiendi confessiones, concio-
nandi, &c. sicut nec delegati in dispen-
sationibus matrimonialibus, vel execu-
toriis indulgentiarum. Barbof. p. 5. tr. 10.
ref. 70. & 71.

Eucharistia.

1 **S**I sunt aliquæ guttæ vini in calice
separatæ à toto vino quod in ipso
calice continetur, probabiliter iudicatur
potest

post
illud
per
exis
p. 2.
2
est
& a
riur
p. 6.
3
Ecc
cor
me
fias
refe
4
cef
cep
5
nic
tar
gu
sto
cid
6
lu
ve
aff

possunt non consecrata: quia Sacerdos illud tantum intendit consecrare quod per modum vnius continui portabile existit intra calicem. Suarez & alij 2. p. 2. tr. 17. ref. 16. & p. 3. tr. 4. ref. 32.

2 Panis ex aqua rosacea factus non est materia apta Eucharistia. D. Thom. & alij 6. etsi dubitet Caietan. & contrarium non improbable doceat Valent. p. 6. tr. 7. ref. 18.

3 Quilibet sub mortali tenetur ritum Ecclesiae suae seruire; Latinus Sacerdos consecrando in azymo, Graecus in fermentato, etiam dum transit per Ecclesias Latinas. Coninc & alij 2. p. 3. tr. 6. resol. 99.

4 Eucharistia non est ad salutem necessaria necessitate medij sed solius precepti. Suarez & alij 6 p. 5. tr. 13. ref. 28.

5 Etsi feria sexta parasceues communicare non sit illicitum; (Vasq. & alij 6.) tamen qui vouisset communicare singulis festis B. Virgin. non teneretur festo Annuntiationis in eam feriam incidente. p. 6. tr. 6. ref. 19.

6 Qui accedit ad communionem voluntarie distractus, videtur non peccare venialiter: Sancius. Imò neque qui cum affectu peccati venialis. Ledesm. etsi alij

alij contrà sentiant. Layman. p. 3. tra. 4. ref. 31. Accedere verò ad Eucharistiam ipso die habitæ copulæ, est contra reuerentiam Sacramenti; ideoque minus expedit coniugatis. Sanchez & alij ut et si Sancier iudicet suadendum illis quidem, vt tunc à copulâ abstineant, non tamen, vt non communicent,posito quòd non abstinuerint, sicut neque post voluntariam pollutionem, aut etiam fornicationem. *ibid. tra. 6. ref. 71* & p. 5. tr. 13. ref. 65.

7 Potest Eucharistia ministrari reo ipso die quo est supplicio afficiendus etiam si non sit ieiunus. Suarez & alij *ibid. ref. 59*. Imò etiam vnicâ horâ ante mortem quando hæc differri non potest. Sancier & alij p. 5. tr. 3. ref. 38.

8 Communicaturus, vel celebraturus qui dubitat an mortaliter peccauerit, V. G. delectationi morosæ consenserit, tenetur prius confiteri: (et si contesentiat Reginald. & Marchin) nam alia peccata dubia nunquam essent confitenda p. 6. tr. 6. ref. 32.

9 Qui suscipit Eucharistiam in peccato mortali, vnum tantum peccatum committit sacrilegij contra dignam Sacramenti sumptionem: neque omittit

con

confessionis ante communionem, constituit peccatum distinctum; quia confessio ordinatur ad dignam Eucharistię sumptionem; Turrian. & Fay. Idem est si quis præcepto humano v. g. excommunicatione prohibitus esset cõmunicare. Vasq. & Lugo p. 3. tr. 4. ref. 35. & p. 5. tr. 13. ref. 62.

10 Qui ad linteum altaris adstat paratus communicare, si recordetur alicuius peccati mortalis in confessione per obliuionem omitti, non teneretur ante communionem redire ad Confessarium. Idem dicendum de Sacerdote stante ad altare, sufficit enim tunc elicere contritionem, cum proposito postea confitendi. Quæ vera sunt et si posset recedere sine notâ, & scandalo. Henriq. & alij p. 3. tract. 4. ref. 77. & p. 5. tr. 14. ref. 6.

11 Quando aliquis non posset communionem omittere sine scandalo, neque confessio posset ante illam integrè absolui, posset communicare sine confessione eliciendo contritionem: quòd si hanc putaretur non posse obtinere, posset dimidiari confessio. Granad. p. 5. tr. 14. ref. 53.

12 Qui inter celebrandum, vel iam

P

iam

iam recepturus Eucharistiam, recordatur alicuius peccati mortalis, in quocumque angustiâ temporis debet, quâ potest, elicere actum contritionis, cum Deus semper sit paratus præbere auxilium. (Ochagavia) aliter tamen sentit Vasq. & Hurad p. 4. tr. 4. ref. 98.

13 Pueri prius sunt capaces Sacramenti Pœnitentiæ, quàm Eucharistiæ, nam minor rationis vsus, & discretio ad illud requiritur. Suarez, & alij 19 Sancti tamen contendit vtrumque præceptum eodem tempore obligare, licet ob communionem in Paschate omisiam ante annum 14. non ligentur censuris. p. 3. tr. 6. ref. 70. & in addit. 3. p. ref. 19.

14 Surdus, & mutus etiam extra articulum mortis communicare potest, æquè ac confiteri; nam æquè videtur quoad vtrumque Sacramentum posse instrui: quando autem, & quoties id possit, iudicio prudentis confessarij remittendum. p. 5. tr. 6. ref. 6. & 7.

15 Qui præuidet se in Paschate à sacra communione impeditum iri, non tenetur tempus præscriptum præuenitè dummodò intra eum annû semel communicauerit. Layman & alij 2. Qui vero tunc non communicauit, non tenetur

tur postea communicare. Granad. & alij 16. Sed contrarium est probabilius. Suarez & alij 10. Qui autem communicavit indignè, satisfecit præcepto Ecclesie; quia Ecclesia nihil præcipit, quàm ut in Paschate corpus Domini sumatur. Suarez & alij 6. p. 3. tr. 4. ref. 42. 41. & 43. & p. 5. tr. 13. ref. 3.

16 Quando Regulares celebrant in privatis oratoriis, possunt aliis ministrare Eucharistiam, non obstante prohibitione Episcopi. Suarez & alij 2. p. 4. tr. 4. ref. 14.

17 Quando in privilegiis Regularium, vel Bullæ Cruc. quoad ministrandam Eucharistiam excipitur dies Paschæ, intelligitur communio paschalis formaliter, siue per quam satisfiat præcepto. Suarez & alij 9. *ibid.* ref. 81.

18 Regulares virtute suorum privilegiorum possunt in die Paschatis ad implendum præceptum annuæ communionis, peregrinis, & aduenis Eucharistiam ministrare: nulla quippe fit Parochis iniuria. Sanch. & alij 4. p. 3. tract. 2. ref. 12. Imò & quilibet alij saculares communicando apud Regulares, satisfaciunt Ecclesie præcepto. Rodriquez & alij 4. quibus libenter adharerem,

nisi obstaret declaratio Congregat. p. 1.
tr. 14. ref. 73. & p. 6. tr. 7. ref. 58.

19 Sacerdos in peccato mortali ministrans aliis Eucharistiam, non peccat mortaliter. Quia est tantum veluti applicans actiua passivis: in aliis autem Sacramentis Sacerdos simul conficit, & ministrat. Vasquez & alij 7. p. 2. tra. 14. ref. 23. & tr. 17. ref. 13.

20 Si Sacerdos ex confessione sciat aliquod delictum alicuius non emendatum, non debet illi Eucharistiam occulte petenti denegare: esset enim tacita exprobratio peccati in confessione auditi, quod repugnat eiusdem sigillo. Sanchez & alij 12. p. 3. tr. 4. ref. 46.

21 In dubio an peccator publicus sit, an occultus, danda est ei Eucharistia. Ochagavia. Qui autem indigno ministrat, non peccat duplici peccato, & contra proprium officium, & cooperationis peccati proximi: sed vnicò tantum, quòd Sacramentum conferat indigno, id enim vtrumque inuoluit. Præpos. p. 4. tr. 3. ref. 54. & tr. 4. ref. 103.

22 Non licet peccatori occulto scienti & volenti ministrare hostiam non consecratam. D. Thom. & alij 15. Non ausim tamen contrariam sententiam im-

improbabilitatis damnare, quam docet
Villalobos & San Iuan. *p. 4. tr. 4. ref. 47.*

23 Potest Sacerdos non tantum in ca-
su necessitatis, sed etiã deuotionis cau-
sã, seipsum communicare extra Missam
ex præconsecratis hostiis vbi non est
alius Sacerdos à quo accipiat Eucha-
ristiam, (Suarez & alij 3.) qualibet et-
iam diei horã, modò sit ieiunus, & ab-
sit scandalum. Henriq. & alij 4. Præsta-
ret tamen in quouis casu Diaconum il-
lam ministrare Sacerdoti, quàm hunc
suis manibus sumere. Præpositus & alij
2. p. 2. tr. 14. ref. 53. & p. 5. tr. 3. ref. 48.

24 Si quis etiam laicus in mortis artí-
culo constitutus, ministrum idoneum
non habeat, à quo Eucharistiam sumat,
nihil ob stare videtur, quo minùs se-
ipsum communicare possit; exemplo
Mariæ Scotiæ Regniæ. Suarez & alij 3.
Imò etiam alios communicare potest
in dicto casu. Coninc & alij 5. Multò
magis absente parochò, vel iniustè ne-
gante viaticum, potest Religiosus illud
ministrare. Suarez & alij. 7. sicut sine li-
centiã parochi possunt illud ministrare
suis familiaribus. *p. 3. tr. 4. ref. 47. & p. 5.
tr. 3. ref. 47. 51. & 52.*

25 Omnis fidelis qui non est notorius

excommunicatus, nec notorius peccator, si inciderit in amentiam, debet Eucharistiam in articulo mortis sumere, modò absit irreuerentia, & periculum vomitus. D. Thom & alij 3. Extra illum articulum amentes non sunt communicandi. Imò & infidelis in articulo mortis naturalis, vel violentæ conuersus ad fidem, statim post baptismum est communicandus. (Sancius.) Pueris verò in articulo mortis dari potest etiam quando dubitatur an sint doli capaces, & sufficienter discernant hoc Sacramentum. (Lugo & Possuin.) nò tamen obligantur eam sumere nisi eâ ætate quâ obligantur præcepto Ecclesiastico. (Vasq. & alij 3.) hoc autem nò tenentur ante annos pubertatis. Marrat *part. 2. tract. 14. res. 78. & 79. & p. 5. tract. 3. resol. 45. 45. & 44. & tract. 14. res. 50.*

26 Si infirmus sex, aut octo diebus antequam in mortis periculum incidere, communicauerit, non obligatur iterum sumere Eucharistiam per modum viatici (Layman) multo minùs si in articulo mortis sumpserit, etsi postea iterum peccarit. (Lugo & alij 3.) sed alij putant sufficere si in Paschate
com.

communicauerit. (Caiet. & alij 5.) sed
contrarium est tenendum. quamuis
etiam quidam doceant, simpliciter o-
mittere Eucharistiam in articulo mor-
tis, non esse mortale. Bonauent. & alij
5.p.3.tr.4.ref.40. & p.5.tr.3.ref.43. & 42.
27 Qui manè communicauit, & à
prandio incidit in periculum mortis,
potest iterum communicare confor-
miter sententiæ asserenti, per priorem
illam communionem non esse satisfa-
ctum præcepto diuino communicandi
in articulo mortis Hurtadus, & alij 2.
p.4.tr.4.ref.197. & p.5.tract.3.ref.33. &
p.6.tr.6.ref.18.

28 Si infirmus volens se reconcilia-
re dum ei fertur viaticum, deprehendatur
multas confessiones inualidas fecisse,
& infirmitas sit ita periculosa vt abso-
lutio differri non possit, audiatur per
mediam horam, & moneatur de perfici-
endâ postea confessione si uiuat, sic
enim vitari poterit nota à comitatibus
SS. Eucharistiam: si autem morbus non
sit ita periculosus, nec speretur cōfessio
per mediam horam integrè posse fieri,
curet confessarius vt eliciat actum cō-
tritionis, & det ei communionem mo-
nens de obligatione quam habet inte-

grè postea confitendi, accersito confes-
sario prætextu alicuius negotij. Gro-
nad. & Zambran. p 5 tr. 3 ref. 75.

29 Si Eucharistia ob mortis periculum
sumpta sit à non ieiuno, potest iterum
ita accipi sexto post die, Filliuc. & alij
4. Imò si quis assuetus frequenter com-
municare, aut sacrificare, propter de-
votionem, ac desiderium ægrè abstineat,
permitti ipsi potest, vt altero statim die
communicet non ieiunus, dummodo
mortis periculum instare videatur. Lay-
man. p. 2. tr. 14. ref. 75. & 77. part. 3. tr. 4.
ref. 44. & p 5. tr. 3. ref. 37. & aliqui gene-
ratim docent ab infirmis non ieiunis,
posse toties sumi, quoties à sanis ieiu-
nis: quòd ab hac lege in Concil. Con-
stantiensi excipiantur infirmi, sine vllà
limitatione. Hurtad. p. 4. tr. 4. ref. 195.

30 Si æger laboret difficultate aliquid
transmittendi, potest ei dari commu-
nio, imposita parua hostiæ particula in
cochleari cum vino. Præpos. ib. ref. 104.
sed postea Auctor negat tempore pestis
etiam in periculo contagionis licere
infirmis ministrare Eucharistiam in co-
chleari argenteo, vel oblongiori forci-
pe aut spatulâ, vel ita vt mensæ impo-
natur accipienda ab ægro. ex Bonacin.

&

& aliis 4. *ibid. ref. 114. & p. 5. tr. 3. ref. 50.*

31 Si moriturus non possit hostiam consecratam deglutire debere ei ministrari sacramentum sub specie vini docet Ochagauius; eò quòd præceptum diuinum præualeat humano de non sumendâ specie vini à laicis. Sed quidquid de hoc sit, possent species vini à laico sumi, si sacerdos post consecrationem deficeret, nec alius adesset, & periculum esset ne species corrumpèrentur, vel deuenirent in manus infidelium. Vasq. & alij. *p. 5. tr. 3. ref. 34.*

32 Sacerdos sumpto cibo non potest celebrare ad communicandum infirmum morti proximum. Nauarr. & alij 9. non desunt tamen, qui contrarium probabile putent. Maior & alij 5. In quatuor autem casibus Sacerdos potest non ieiunus sumere Eucharistiam. 1. si aquam pro vino infusam hausit; tunc enim propter integritatem sacrificij debet vinum consecrare, & sumere. D. Thom. & alij 4. 2. quando post haustum calicem, & abluionem, videt reliquias hostiæ in patenâ, vel corporali. Henriquez & alij 5. 3. quando post consecrationem moritur Sacerdos, aut nō potest perficere Sacrum, debet alius

P 5

etc

etiam non ieiunus succedere, si nullus
adfit ieiunus. 4. quando post consecra-
tionem recordatur se non esse ieiunus.
Vasq. & alij 3. Quod si recordaretur an-
te consecrationem, teneretur ab altari
recedere, nisi id fieri non posset sine no-
râ. Prepos. p. 2. tr. 14. ref. 66. & p. 3. tract. 4.
ref. 33. & p. 4. tract. 4. ref. 104. & p. 5. tr. 3.
ref. 35. Sacerdos verò ipse moriturus si
non potest aliter sumere viaticum, po-
test celebrare non ieiunus. Lugo & alij
2. p. 5. tr. 3. ref. 36.

33 Si Sacerdos sumpto iam Christi
Corpore videt se, per imprudentiam,
calicem cum solâ aquâ consecrassè, vel
non infudissè vinum, sufficit vt vinum
infundat, & incipiens ab illis verbis (*si-
mili modo*) calicem consecret. Scotus &
alij 3 p. 2. tr. 14. ref. 70. Item si finito Sa-
cro in Sacristiâ inueniat aliquod fra-
gmentum in patenâ vel calice, non
debet illud sumere: quia quamdiu est
in altari, illa sumptio refertur ad vnum
idemque sacrificium; secus autem si ab
illo discesserit: tamen si nullus alius Sa-
cerdos esset post illum celebraturus,
qui in eodem calice ieiunus accipiat, &
ibi non asseruatur SS. Sacramentum,
tunc potest non ieiunus illud fragmē-
tum

etum accipere. Suarez & alij 5. Imò posse illas particulas sumere etiam postquam ad Sacristiam pervenit quamdiu adhuc sacris vestibus est indutus docet Granad. & alij 2. Neque in his facienda est distinctio quoad magnas particulas, vel parvas. Suar. & alij 2. p. 3. tr. 4. ref. 45. & p. 5. tr. 14. ref. 43. & part. 6. tr. 6. resol. 17.

34 Post ablutionem non potest Sacerdos sumere particulas ab alio consecratas: multò minùs laicis infirmis non ieiunis dari possunt inventæ in patenâ, vel pixide. Vasq. & alij 10. Contrarium tamen quoad utrumque docet Marchin. sed an probabiliter alijs remitto. p. 6. tr. 6. ref. 23.

35 Sacerdos qui misit in os aliquid sacchari ante somnum, si dubitat an post mediam noctem aliquid in stomachum traiecerit, non potest illo die celebrare, quia nō est ieiunus. Suar. Vasq. & alij 5. etsi contrarium doceat Bauny & alij 2. p. 2. tr. 14. ref. 51. & p. 6. tr. 7. ref. 15. in hac autem ieiunij fractione non datur materia parva. Suarez & alij. & contrarium improbabile est, quidquid aliqui dicant. p. 5. tr. 5. ref. 12. & p. 6. tr. 8. ref. 8.

36 Sumere aliquid per os quod non est

comestibile, vel nutritium, non frangit ieiunium naturale, etsi sumatur cum intentione sumendi per modum cibi, quia per intentionem non fiunt cibi, quo nomine solum comprehenduntur ea quæ per se loquendo alterari possunt à stomacho, ut non sunt aurum, lapilli, papyrus, &c. Lugo & alij 8. p. 3. tract. 4. ref. 38. & p. 5. tr. 13. ref. 1.

37 Qui sumit mane tobachum siue in folio, vel puluere per nares, siue in fumo, siue in folio sumpto in ore, non frangit ieiunium naturale. Leone. p. 5. tr. 13. ref. 1. sicut nec qui reliquias cibi pridie sumpti dentibus inhaerentes voluntariè deglutit. Suarez & alij 8. p. 3. tr. 4. ref. 37. & p. 4. tr. 4. ref. 104.

38 Qui dubitat an sit ieiunus, non tenetur abstinere à Communionem: quia lex Ecclesiastica de ieiunio à communicaturis seruando, non videtur tam arde constringere conscientias in casu dubio. Sancius & Layman p. 3. tr. 4. ref. 29.

39 Si diuersa sint horologia, & vnum sonuerit horam 12. mediæ noctis, aliud non sonuerit, potest qui tunc comedit, communicare die sequenti. Sin vnum tantum sit horologium, si quis bibat vbi cœpit sonare 12. non poterit die sequen-

sequenti communicare; quia ad primū horę pulsū iam est hora expleta, & horologium est tantū index. Vnde qui comedit, cū audit primum pulsū horę 12. debet eiicere ex ore buccellam, si die sequenti Eucharistiam sumere velit. Saneius & alij. Quamuis alij qui putent hoc non Mathematicè, sed moraliter sumendum, quo modo hora 12. censetur durare vsque ad vltimum pulsū. Bresser. & Trullench. *ibi. ref. 36. & p. 4. tr. 3. ref. 19. & p. 6. tr. 6. ref. 34.*

40 Sacerdotes sub vtraque specie communicantes plus gratiæ accipere, alij aiunt: (Vasq. & alij 4) alij negant: (Suarez & alij 3.) vtrimque probabiliter. *p. 5. tr. 13. ref. 29.*

Eunuchus.

Non licet Principi, vel parenti castrare filium, quamuis consentientem, ad conseruandam vocem, aut similem causam. Bonac. & alij 6. quamuis id affirmant Salon. & Pasqualio. *p. 3. tr. 5. ref. 38. & p. 6. tr. 6. ref. 35. & tr. 8. resol. 36.*

Excommunicatio.

1 **E**piscopus non potest excommunicare, etiam per sententiam, suum subdi-

subditum existentem extra diœcesim, vel in loco exempto; quia iurisdictio non extenditur extra diœcesim. nomine autem loci exempti intellige etiam monasteria Regularium. Si autem subditus deliquit in diœcesi, potest Episcopus illum excommunicare, etiam si extra diœcesim sit. Coninc & alij 3. Quod si inchoaret delictum intra diœcesim, & perficeret extra, non incurreret censuram. Suarez. p. 3. tract. 5. res. 74. & p. 5. tr. 9. res. 66. 32. 37. & 33.

2 Edictum superioris reuelare iubens delictum aliquod occultum, sub pœnâ excommunicationis intra certum tempus, non comprehendit eos qui tempore edicti sunt extra diœcesim, vel territorium, vel qui sunt ignari edicti: quare etsi post elapsum illud tempus non denuntient, non incurrunt excomm. quia edictum ultra præfixum tempus non habet vigorem. ita Armilla & alij 4. Sed tu à communi contrariâ sententiâ non recedas p. 3. tr. 5. res. 95.

3 Quamuis Episcopus non possit citare subditum suum existentem in aliena diœcesi; quia hoc est iurisdictionis (Armilla & alij 7.) potest tamen ipse extra diœ.

diocesim existens excommunicare subditum suum quando res est adeò clara ut non indigeat cognitione causæ. Na-uar. & alij 2. p. 5. tr. 9. ref. 34. & 35.

4 Si quis fiat subditus Episcopi post latam ab eo sententiam excomm. v. g. in eos qui non manifestant aliquod furtum, non ligabitur illà etsi ipse sciat; quia non erat subditus cùm ferretur. Auila & alij 2. *ibid.* ref. 36.

5 Excommunicatus non potest alium excommunicare nisi sit toleratus, neque Episcopi Inquisitores, neque hi illos. Megal. *ibid.* ref. 50. 135. & 51.

6 Integra communitas non potest per vnicam sententiam excommunicari ab homine, sed à iure potest. Hurtad. & alij 2. *ibid.* ref. 38.

7 Excommunicatio debet necessariò ferri scripto, non quidem ut valida sit, sed ut licita, & aliter facientes incurrunt suspensionem. Prælati tamen Regulares quando excommunicant per sententiam particularem ad hoc non tenentur ex priuilegio Leonis X. aliud est quando id faciunt per modum statuti. Villalobos. *ibid.* ref. 73.

8 Excommunicatio lata ex vi, aut metu, valida est sicut omnia alia per metum facta,

facta, nisi iure impediatur. Suarez & alij 4. *ibid.* ref. 69.

9 Excomm. ferenda, est signum obligationis sub peccato mortali, nisi ad terrorem posita sit, ut fieri solet: (Sanchez) suspensio autem, interdictum, & irregularitas pœnalis, si absolutè non ferantur, sed ferendæ sint, non sunt signum obligationis sub mortali. Castrop. & alij 5. p. 3. tr. 6. ref. 76. & part. 5. tr. 9. ref. 21.

10 Paruitas materiæ excusat interdum ab excomm. ut si quis transiens paucis alloquatur Monialem: sicut excusat à reservatione casus, ut si quis exiguum quid furatus sit in Ecclesiâ. Graff. & Finell. p. 3. tr. 5. ref. 69.

11 Excommunicatio lata secundum allegata & probata, sed ex causâ tamen falsâ obligat in publico ad vitandum scandalum, non in occulto. (et si etiam hoc probabile sit ex eo quòd iudex iustè procedat.) neque tunc incurruntur pœnæ excomm. etiam quoad effectus externos inhabilitatis ad beneficia, &c. Suar. & alij. Quòd si tantùm probabiliter iudicetur iniusta, incurruntur etiam omnes pœnæ, modò iudex etiam ex sententiâ probabili illam ferat. Vasq. &

& alij 2. p. 5. tr. 9. ref. 27. 28. 29. & 72.

12 Non incurritur excomm. propter opus quod exterius solum est veniale, etsi interiùs sit mortale. Portel & alij 3. Imò nec suspensio, nec interdictum probabiliter possunt validè ferri ob solum veniale. Suarez & alij 3. Excommunicatio tamen lata contra aliquos quorum singuli parvam solum quantitatem furati sunt, valida est. *ibi. ref. 41. 47. & 54.*

13 Appellatio à sententiâ excomm. suspendit eius effectum. Hurtad. & alij 11 *ibid. ref. 30.*

14 Sacerdotes priuatim in domibus suis audientes lectorem iuris ciuilib, vel medicinæ non incidunt in excomm. (Barbos & alij 5.) neque si studeant legibus in scholis publicis, quatenus illud facit ad notitiam iuris canonici. (Santarel. & alij 2.) sed hoc intelligendum in foro interno p. 3. tr. 5. ref. 27.

15 Qui narrat consilia regis v. g. Catholici alicui Turcarum, non incidit probabiliter in excomm Bullæ Cœnæ; quia id non exprimitur. Suarez; neque qui arma deferunt ad hæreticos; quia hi non sunt inimici nominis Christiani. Hurtad p. 5. tr. 13. ref. 13. & 14.

16 Qui eadem actione quæ tota simul
Q fit,

fit, v.g. explosione bombardæ occidit duos, non incurrit duas excomm. sine nec committit duo peccata. Suarez & Cornejo. Qui verò plures Clericos percuteret successivè, in tot censuras incurreret quot sunt Clerici. Bonacin. & alij p. 5. tr. 9. res. 59 & 60.

17 Nemo tenetur vitare eum qui percussit Clericum publicè, & notoriè, nisi percussio sit eiusmodi, ut nullo modo celari, aut excusari possit, quod vix potest constare ante sententiam iudicis. Couarru. & alij 2. p. 3. tr. 5. res. 14.

18 Percutiens Clericum qui non habet beneficium, neque requisita Concilij Tridentini, incurrit in excommunicationem, quia hic Clericus amittit privilegium fori, non autem Canonis. Molina & alij 2. quamvis incurrere negent Suar. & alij 3. *ibid.* res. 82.

19 Clericum seipsum voluntariè percutientem incurrere excomm. Canonis: *si quis suadente &c.* negant quidam (Turrian. & Barhof.) quòd Canon ille clarè loqui videatur de personâ distinctâ. Sed plerique contrarium affirmant. Suarez & alij 43. *ibid.* res. 81.

20 Ut excommunicatus sit vitandus non est satis quòd sit condemnatus de

crimine, cui certò constat annexam esse excomm. sed debet expressè denunciari excommunicatus. Sanch. & alij 2. p. 5. tr. 9. res. 62. & tr. 14. res. 97.

21 In communicatione cum excommunicato est veniale ex paruitate materiae si exigua pars Missae v. g. vsque ad euangelium cum illo audiatur. Auila. p. 5. tr. 5. res. 21. Item si priuatim cum eo recitentur horæ. Suarez & alij 9. Item si in horis ipse dicat *Dominus vobiscum*; vnde neque per hoc fit irregularis. Layman & alij 4. imò ab omni peccato id excusant Auila & Hurtad. sed hoc est contra cõmunem. p. 5. tr. 9. res. 89. & 93.

22 Cum nominatim excommunicato, vel denũciato communicare in humanis & ciuilibus, non est nisi veniale. Suar. & alij 11. et si frequentissimè id fieret. Auila & alij 3. Excipè nisi hoc esset specialiter prohibitum. *ibid.* res. 2.

23 Cum excommunicato patre potest filius communicare etiam emancipatus, vel adoptiuus, vel illegitimus; imò & nepotes, & pronepotes, vel in eodem gradu affines (Hurtad. & alij) & cum filio pater, cum marito vxor, vel cum vxore maritus, nisi factum esset diuortium; (Suarez & alij) item seruus

cum domino, quamuis coniugium, vel seruitus tantum cœpissent post excommunicationem. (Coninc & alij 2.) Item serui, vel filij cum alio seruo, vel filio. (Turrian. & alij) imò & dominus cum seruo. Non tamen sponsi de futuro cum sponsa (Sanch. & alij 2.) nec Religiosi cum Prælato, nisi quoad eam communicationem quæ ab habitantibus in eâdem familiâ vitari non potest. Quòd si essent tolerati, possent Religiosi eis obedire, sed non tenerentur. Suarez & alij 4. *ibid. res.* 118. 119. 120. 122. 123. 124. 125. 126. & 127.

24 Licita est communicatio cum tolerati: ac si non essent excommunicati resalutari autem potest etiam non toleratus. imò salutatio quæ prohibetur intelligitur de solâ verbali, non de eâ quæ fit per signa reuerentiæ, v.g. aperiendo caput. Sayr. & alij. *ibid. res.* 117. & 116.

25 Excommunicatus validè recipit quæuis sacramenta, etiam pœnitentiam, si non peccet eò quòd scienter sic sacramentum suscipiat. Suarez & alij 6. quod verum est quamuis excommunicatio sit reseruata, aut quamuis Confessarius sciens peccata habere an-

nexam

nexam excomm. tamen ex malitiâ
pœnitentem absoluat. Coninc & alij 6.
p.3.tr.4.ref.78.p.5.tr.9.ref.82.

26 Excommunicatus non peccat con-
tra præceptum Ecclesiæ non audiendo
Missam, etsi negligens sit in procurandâ
absolutione: quia illud præceptum non
obligat ad tam remotam dispositionē,
sicut obligat præceptum confessionis,
& communionis annuę. Suarez & a-
lij 6. Quòd si autem intersit Missæ, vel
diuinis officiis non incurrit aliquam
pœnam, sed illum admittentes incur-
runt excomm. minorem. *part.4.tr.4.*
ref.57.p.5.tr.9.ref.88. & 95.

27 Excommunicatus potest ingredi
Ecclesiam, & ibi orare, etsi alij fideles
priuatim ibi orent; quia per hoc nō fit
communis oratio (Nauar. & alij.) Imò
etiam dum fiunt diuina officia, modò
solum ingrediatur vt transeat, non au-
tem vt illis intersit; quia sic non dicitur
communicare in diuinis, etiam si trans-
eundo flectat, & priuatâ oratione
oret. Caietan. & alij. *p.5.tr.9.ref.89.*

28 Excomm. toleratus potest ministra-
re Missæ, si alius desit, & sit grauis cau-
sa celebrandi: nulla tamen Sacramenta
licitè administrat, nisi propria, vel pro-

ximi necessitas excuset. (Præpos. & alij)
 Contrahentes tamen matrimonium
 non peccant peculiariter ut ministri,
 quia illa prohibitio ministrandi sacra-
 menta spectat tantum ad Clericos.
 Præpos. *ibid.* ref. 83. & 85.

29 Pro excomm. toleratis licet publice
 orare, & sacrificium offerre. Henric. &
 alij 4. Imò probabiliter etiam pro non
 toleratis, si per contritionem iustifi-
 centur ante absolutionem (Henric. &
 alij 5.) pro his tamen non potest offerri
 sacrificium Missæ. Vasq. & alij 3. quam-
 vis contrarium probabile sit. Faber. &
 multò certius potest quis priuatas ora-
 tiones pro iis offerre, etiam orādo pro
 ipsis in *Memento* tempore Missæ. Filiuc.
 & alij 3. *ibid.* ref. 74. 75. 76. & 77.

30 Excommunicatus non-toleratus
 inualidè absoluit etiam à venialibus.
 Auila & alij 2. sed cōtrarium est proba-
 bile. Vasq. Item si ingrediatur ecclesiam
 tenetur Sacerdos Missam inchoatam
 omittere, ante canonem inceptum, imò
 & ante consecrationem, etsi contra-
 rium sit probabile. Suar. Non est tamē
 necessariò vitandus in alio loco ubi de-
 lictum est occultum. Præpos. & alij. sed
 non impeditur à suo debitore exigere

debitum, & hic tenetur soluere. Less. & alij 2. *ibid.* ref. 84. 92. 134. & 130.

31 Excommunicatus non potest esse actor in iudicio, potest tamen respondere per seipsum, nec procuratore opus est (Coninc & Præpos.) Nec potest esse tabellio, & acta essent inualida, nisi ex consensu partium admitteretur, tunc enim valerent in foro conscientiae. (Suarez) nec potest esse testis, si tamen admittatur, erit validum testimonium, (Henriq.) neque esse procurator, aut advocatus, nisi quando est toleratus, & inducitur ab aliis. (Hurtad. & Villalob.) neque tutor, aut curator, sed contractus ab eo initi valent. Neque potest licite testari, valide tamen id facit etiam cum excommunicatum instituit heredem. Suar. Contractus omnes ab illo facti validi sunt, nisi fiant ab eo ut à personâ publicâ, ratione muneris, vel beneficij, tunc enim spectant ad iurisdictionem. *ibid.* ref. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 129. & 128.

Vide *Absolutio ab excomm.*

Excommunicatio minor.

EXcommunicatio minor potest ob solum peccatum veniale ferri à iure, non tamen ab homine; quia hæc est

Q 4

gravis

gravis poena. Hurtadus *p. 5. tr. 9. ref. 11.*
 2 Qui ministrat sacramenta cum
 comm. minori ne venialiter quidem
 peccat; quia tantum priuatur passim
 sacramentorum participatione. Suarez
 & alij. *ibid. ref. 3. & 45. & p. 3. tr. 4. ref. 56.*
 3 Absoluere ab illâ potest quiuvis sim-
 plex sacerdos quando non est con-
 tracta per peccatum mortale, imò pos-
 se etiam quamuis esset per peccatum
 mortale, non est omnino à ratione re-
 uentum. Hurtad. & alij. *p. 5. tr. 9. ref. 3.*

Extrema unctio.

- 1 **R**enouandum est quotannis oleum
 infirmorum, & vetus combu-
 rendum in Ecclesiâ, vel in piscinam
 iniiciendum: si tamen nullum adsit o-
 leum nisi vetus, potest eo inungi mor-
 ribundus. Layman. *p. 3. tra. 4. ref. 176. &*
p. 5. tr. 3. ref. 90.
- 2 Formam indicatiuam in hoc Sacra-
 mento sufficere, alij aiunt. (Becan. &
 alij 2.) alij negant. (Coninc & alij 3.)
 ut ut sit, hæc videtur sufficere: *Vngō tibi*
oleo Sancto, & Deus tibi remittat quid-
quid peccasti, &c. Suarez & alij 2. *p. 3.*
tr. 4. ref. 175.
- 3 Si Sacerdos omitteret illa verba
 (per

(per suam piissimam misericordiam) conficeret Sacramentum: quia causa principalis operans in hoc Sacramento, sufficienter per verba sequentia exprimitur. Suarez & alij 5. *ibid* ref. 180.

4 Quando extrema unctio esset ad salutem necessaria deficientibus aliis Sacramentis posset administrari à nominatim excommunicato, vel suspenso, imò fortè quamvis necessaria ad salutem non esset. Prepositus. p. 5. tr. 3. ref. 81.

5 Probabile videri potest sufficere unâ olei stillam ad unamquamque unctionem huius Sacramenti. ex Suarez & Reginald. Saltem Sacerdos alio modo ungens infirmum quàm in formam crucis, non peccat mortaliter. Suarez & alij 5. p. 3. tr. 4. ref. 177. & 178.

6 Sacerdos peste grassante, potest ungere infirmum virgâ oblongâ oleo tinctâ, quam postea comburat. Sylu. & Chapeauil. *ibid.* ref. 167. Imò omisso Crucis signo potest unam tantum partem magis expositam inungere, additâ verborum formulâ. Sed melius est velocissimè unum ex singulis membris inungere, unicâ sententiâ omnium partialium formarum sententias completente, dicendo: *Per istas unctiones &*

Q 5 *suam,*

suam, &c. quidquid deliquisti per visum, auditum, &c. Coninc & alij *ibid.* ref. 82. & p. 5. tr. 3. ref. 79. & 80.

7 Si inter unguendum infirmum moreretur Sacerdos, posset alter succedere, & unctioes restantes supplere. Turrian. & alij 5. Imò quando periculum esset ne Sacramentum non perficeretur moriente ægroto, licitè possent plures simul diuersos sensus inungere. Præpos. & alij 5. p. 5. tr. 3. ref. 87. & 88.

8 Ante susceptionem extremæ unctiois non est necessariò præmittenda confessio, vel communio. Filliuc. & alij *ibid.* ref. 92.

9 Etsi probabile sit gratiam conferri, quando vnica unctio perfecta est cum sufficienti forma verborum: (Becan & Sylu.) probabilius tamen est non conferri, nisi vltimâ unctioe perfecta. Suarez & alij 8. p. 3. tr. 4. ref. 179.

10 Non suscipere Sacramentum extremæ Unctiois, secluso contemptu, & scandalo, non est peccatum saltem mortale. (Coninc & alij 2.) quia nullum præceptum ad id obligat. Neque teneretur Sacerdos alius, absente Parocho, id ministrare ægro, nisi sub veniali, ex lege caritatis, præterquã si is grauiter indigeret,

ret,

ret, vt quia aliàs sine vllis Sacramentis
esset moriturus. Layman. Notandum si
Pastor abſit, vel ſi non poſſit, aut nolit,
poſſe inferiorem Sacerdotem, vel reli-
gioſum, etiam renitente Parocho, in-
firmum inungere. Henriq. & alij 6. *ibi.*
ref. 170. & p. 5. tr. 3. ref. 82.

11 Non eſt differenda Extrema Vnctio
dum infirmus ſenſu, & cognitione ca-
reat; vel conſtet non poſſe eum natura-
liter ſuperuiuere, id enim eſt cōtra re-
uerentiam, & vilitatē huius Sacramē-
ti, quod etiam conducit ad corporis
ſanitatē. Sotus & alij 2. p. 3. tr. 4. *ref. 175.*

12 Moribundus quia alia Sacramenta
non potuit ſuſcipere, poteſt inungi et-
iam tempore interdīcti, ne ſine vllis
Sacramentis decedat. Henriquez &
Zambran. *ibid ref. 171.*

13 Si peſte infecti confeſſi ſunt, poteſt
Parochus tutā conſcientiā Sacramenta
Eucharistiæ (Maior & Moleſ.) & Extre-
mæ Vnctionis illis non miniſtrare. Vil-
lalob. & alij 5. Imò extremam vnctio-
nem poteſt omittre quamuis confeſſi
non ſint, ſi perieulum vitæ ex admini-
ſtratione immineat; tum quia poteſt
infirmus per contritionē ſaluari, tum
quia non ſatis conſtat extremam vn-

ctio-

- tionem sufficere ad delenda moralia quoad culpam. Hurtad. & Tanner. *ref.* 174. & *p.* 5. *tr.* 3. *ref.* 53. & 83.
- 14 Quando morbus est diuturnus, hœctica, vel hydropisis, si post susceptam unctioem euaserit periculum mortis, hoc postea redeunte, debet iterum inungi *p.* 5. *tr.* 3. *ref.* 96.
- 15 Adulto in articulo mortis recens baptizato, potest Sacramentum Extremæ Unctioem absolutè conferri. Henriquez & alij 10. *p.* 3. *tr.* 4. *ref.* 172. & *p.* 5. *tr.* 3. *ref.* 86.
- 16 Omnibus pueris post septennium, nisi constet illos carere usu rationis, danda est extrema unctio, licet nunquam communicarint. Layman & alij 6. *p.* 3. *tr.* 6. *ref.* 89. In dubio autem, an habeant usum rationis, possunt inungi sub conditione. Sancius & alij 2. *tr.* 4. *ref.* 169. & *p.* 5. *tr.* 3. *ref.* 85.
- 17 Parochus etiamsi ex confessione cognoscat puerum nunquam actualiter peccasse, debet tamen illum inungere; nam illi proderit hæc unctio ad robur acquirendum contra tentationes, & morbi molestias, & ad gratiam augendam. Suarez & alij 6. *p.* 3. *tract.* 4. *ref.* 181.

18 Phrenetici in articulo mortis si administrationi extreme vñtionis resistant, ligandi sunt, vel fortiter tenendi: imò id necessarium erit quoties alia sacramenta suscipere non possunt. Granad. & alij 8. p. 5. tr. 3. ref. 84.

F.

FALSARIUS.

1 **N**on est falsarius qui mutat scripturam in aliquâ re quæ nititur veritate, vt si testis aliquis subscripserat, & postea amisso instrumento alioque confecto, subscribat alius nomine illius testis. & sic de aliis. Gypt. & alij 6. p. 5. tr. 14. ref. 40.

2 Amisso testamento, vel alio instrumento publico, non licet confingere aliud simile: quia eiusmodi falsificationes licet nemini priuato faciant iniuriam, sunt tamen reipub. perniciosæ. Couarr. & alij 2. p. 3. tr. 6. ref. 56.

Fama.

1 **O**bscuro verum crimen, sed ita occultum vt alter peccet mortaliter illud euulgando, licet dicere: *mentis;*